Қишлоқ ҳақиқати

1995 йил
6 январь
ЖУМА
№1 (5.625)
СОТУВДА ЭРКИН НАРХДА

Ўзбекистон Республикаси ижтимоий-сиёсий газетаси • 1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган

ФАОЛИЯТИМИЗ ДАВР РУҲИГА МОС БЎЛСИН

Илгари хабар қилинганидек, 4 январь куни халқ депутатлари Навоий вилоят кенгашининг биринчи сессияси бўлди. Унда Президент Ислом Каримов нутқ сўзлади.

Президент, даставвал, янги сайланган вилоят кенгаши депутатларини уларга сайловчилар томонидан билдирилган юксак ишонч билан кутлади.

Бугун мамлакатимиз меҳнаткашлари ўз келажаги, ўз тақдирларини ўз қўллари билан бунёд этмоқдалар, деди Ислом Каримов. Мустақиллигимиз эълон қилинганидан буён қисқа давр ўтган бўлса-да, халқимиз ва давлатимиз ҳаётида ғоят катта ижтимоий-сиёсий ва иқтисодий ўзгаришлар юз берди.

Ҳуқуқий-демократик давлат қуришда, Ўзбекистоннинг бозор иқтисодига ўтишида, янги жамият барпо этишда биз ўзимизга хос ва ўзимизга мос йўлни танлаб, ўтган давр мобайнида бу йўлда улкан қадамлар қўйдик.

Шу вақт мобайнида биз мустақил давлатимизга мустаҳкам пойдевор яратдик, деб бугун тўла ишонч билан айта оламиз.

Буни давлатимизнинг Асосий Қонуни ҳисобланган янги Конституциямизни қабул қилганимизда, яратилган ҳуқуқий асос негизида қонунлар, тегишли Фармонларни ва низомларни ҳаётимизга қатъият билан татбиқ этишга киришганимизда яққол кўриш мумкин. Ўтган йил 25 декабрь куни республика Олий Мажлисига, халқ депутатлари маҳаллий кенгашларига биринчи бор кўппартиялилик асосида ўтказилган сайлов мустақил давлатимизнинг халқаро обрўсига обрў қўшди.

Ишончим комилки, ислоҳот йўлида келажагимиз пойдеворини қуриш учун қилган меҳнатларимиз, тортган қийинчиликларимиз зое кетмайди. Улар тез орада халқимизнинг ҳаёт даражасини кўтаришда, уни ижтимоий ҳимоя қилишда ўз маҳсулини бера бошлайди, деб таъкидлади Ислом Каримов.

Шундан сўнг юртбошимиз Навоий вилоятининг Ўзбекистон иқтисодий салоҳиятида тутган ўрни хусусида сўзлади.

Собиқ СССР тузуми даврида бу юрт мустамлакаликнинг яққол тимсоли эди, деди Президент.

Бу ерда ишлаб чиқарилган ер ости ва ер усти бойликлари Ўзбекистон билан, унинг меҳнаткаш халқи билан ҳисоб-китоб қилинмай ташиб кетиларди. Ишлаб чиқарилган юрт бойлигига ўзбекистонликлар эмас, аксинча, четдан келган раҳбарлар эгалик қилганлар, улар ўз хоҳишларига қараб иш тутганлар.

Яна бир афсусланарли жиҳати шундаки, вилоят ўша даврларда сарсон ва саргардон бўлиб бошқа вилоятларга қўшиб юборилган эди. Мустақиллик туфайли вилоят ўз ўрнини топди, қайта ташкил этилди.

Бугунги кунда мустақил давлатимизнинг ижтимоий-сиёсий ҳаётида навоийлик меҳнаткашлар ҳам фаол иштирок этмоқдалар. Саҳийқалб ва меҳнаткаш навоийликлар саноат, қишлоқ хўжалиги ҳамда бошқа соҳаларда бир мунча ижобий натижаларни қўлга киритмоқдалар, деб қайд этди мамлакатимиз раҳбари.

Шу билан бирга бугунги вазиятни танқидий баҳолаб, таҳлил қилсак, Навоий вилоятида раҳбарликнинг бўшаштириб юборилгани халқ хўжалигида амалга оширилаётган ишларнинг давр талабларидан орқада қолишига сабаб бўлмоқда.

Савол туғилади: нега вилоятда талабчанлик ва қатъият бўшаштириб юборилган? Нега вилоят раҳбарларида бугунги кун долзарб масалаларига лоқайдлик, хотиржамлик, бепарволик кайфияти пайдо бўлган? Вилоят аҳлини, меҳнаткашларни бир мақсад йўлида бирлаштириш, бир ёқадан бош чиқариб ишлаш, одамларнинг ғам-ташвишидан, дардидан хабардор бўлиш, уларнинг ғами билан яшаш раҳбарнинг асосий бурчи эмасми? Афсуски, бугунги ҳолат Навоий вилояти раҳбарларининг бундай ғоялардан узоқлигини кўрсатмоқда.

Шундан сўнг Ислом Каримов вилоят халқ хўжалиги тармоқларидаги мавжуд камчиликларни мисоллар билан кўрсатиб ўтди.

Авваламбор, вилоятда ислоҳот суръатлари жуда суст бораётгани кўзга ташланади. Шуниси ачинарлики, 48 та корхонадан 16 таси мулкчиликнинг бошқа шаклларига ўтказилган бўлса-да, уларда ишлаб чиқарилган ялпи маҳсулот атиги 5,5 фоизни ташкил этди, деди Президент.

Минерал ўғит, нитрон толаси, цемент, чорвачилик озуқалари ишлаб чиқариш 1994 йилда 1993 йилга нисбатан камайтириб юборилди.

Вилоятда йирик, иқтисодий жиҳатдан бақувват корхоналар бўлишига қарамасдан, уларнинг имкониятларидан яхши фойдаланилгани йўқ, бу корхоналар кўпинча ўз ҳолига ташлаб қўйилгани ғоят ачинарлидир.

Капитал қурилиш борасида олиб борилаётган ишлар ҳам талабга жавоб бермайди. Уй-жойларни фойдаланишга топшириш 1994 йилда 1993 йилга нисбатан ниҳоятда паст даражада.

Вилоят меҳнаткашлари ўзи ташаббус кўрсатиб, уй-жой қуриш учун ҳаракат қилса-ю, раҳбарлар бунга йўл бермай ўтирса! Ваҳоланки, биз уларни қўллаб-қувватлаб, ёрдам беришимиз зарур.

Аҳолини иш билан таъминлаш борасида ҳам вилоятда ташкилотчилик, ташаббускорлик сезилмаётир. Жойларда тузилган меҳнат биржалари ходимлари аксарият ҳолларда ўз зиммаларига юкланган вазифалар билан шуғулланмайди. Қўшимча иш жойлари, хусусий, кичик, қўшма корхоналар ташкил этиш билан ҳозиргача ҳам ҳеч ким жиддий шуғулланмаяпти. Айниқса, Томди ва Конимех туманларида аҳвол ёмон. Бу ҳудудларда меҳнат ресурсларининг таъминланиш даражаси 56 фоизни ташкил этганини вилоят раҳбарлари ўйлаб кўрмаган ҳам. Қўшимча иш жойлари яратилмагани сабабли туман фуқаролари Зарафшон ва Навоий шаҳарларига иш излаб боришга мажбур бўлмоқда, деди Президент.

Айниқса, вилоятда аҳолини ичимлик сув ва газ билан таъминлаш бўйича Президент фармонининг ўта сусткашлик билан амалга оширилаётгани кечирилмас ҳолдир. Мамлакатимиз раҳбари ўз нутқида ана шу хусусда ҳам фикр юритди.

Агар вилоят ва туман раҳбарлари ўз вазифаларини сидқидилдан бажариб, эл манфаатини шахсий манфаатларидан юқори қўйганларида эди, газлаштириш Нурота, Конимех ва Навбаҳор туманларида 5-10 фоизни, аҳолини ичимлик сув билан таъминлаш Қизилтепа, Навбаҳор, Навоий, Нурота туманларида 10-35 фоизни ташкил этмаган бўларди. "Мен сенга, сен менга тегма" қабилида иш тутадиган бундай раҳбарларга орамизда ўрин бўлмаслиги керак! Ахир, аҳолини ижтимоий ҳимоялаш, турмуш шароитини яхшилаш ҳақидаги Фармон ва қарорларнинг ижросини таъминламайдиган, халқнинг оғирини енгил қилишга интилмайдиган, унинг ташвиши билан яшамайдиган раҳбар қандай раҳбар бўлди?

Мустақил давлатимизнинг равнақи нафақат саноатни ривожлантириш, балки қишлоқ хўжалигига ҳам чамбарчас боғлиқлиги ҳаммангизга маълум, деди Президент мамлакатимиз иқтисодиётида қишлоқ хўжалигининг тутган ўрни ҳақида тўхталиб. Ҳаётимизни яхшилаш, аҳоли турмуш даражасини кўтариш, иқтисодиётимизнинг самарадорлигини ошириш, халқимизни боқиш, истиқболимизни режалаш — хуллас, қандай муаммо, қандай масалани кўрмайлик, уларнинг аксарияти биринчи навбатда қишлоқ хўжалигига бориб тақалади. Мана шу соҳада Навоий вилоятида қилинаётган ишлар ҳам талабга жавоб бермайди.

Деҳқончилик саноати уюшмаси хўжаликлари ўтган йили жуда ёмон ишлагани сабабли уларнинг молиявий кўрсаткичлари ниҳоятда паст бўлди. Сабзавот ҳосилдорлиги 1993 йилга нисбатан 6 центнер, полиз маҳсулотлари 4 центнер камайтириб юборилди. Бундан ташқари ўтган йили дон етиштириш режаси 71,7, сабзавот 86,8, полиз маҳсулотлари 77,7, мева 72,4 фоиз бажарилганини қандай баҳолаш мумкин?!

Ғалла мустақиллиги тўғрисида жуда кўп гапиряпмиз, деб сўзида давом этди мамлакатимиз раҳбари. Аммо Навоий вилоятида бу борада олиб борилаётган ишлар мутлақо талабга жавоб бермайди. Ўтган йили Нурота туманида дон етиштириш 20,7 фоиз, Навбаҳор туманида 59 фоиз, Навоий туманида 76 фоиз бажарилгани шу ҳудудларда ҳақиқий раҳбар йўқлигидан, ўзини раҳбар санаганлар эл учун ҳам, юрт учун ҳам қайғурмасдан, фақат ўз манфаатларини ўйлаб иш кўраётганидан далолат беради, холос!

Эътибор беринг, Нурота туманида ҳар гектар ердан атиги 2,1 центнердан, вилоятда эса бор-йўғи 14 центнердан дон ҳосили олинган. Табиий савол туғилади: бу вилоятда раҳбар борми ўзи ё йўқми? Дон режаси уддаланмаса, мева етиштириш ўз ҳолига ташлаб қўйилган бўлса, сабзавот маҳсулотлари йилдан йилга камайиб кетаётган бўлса, унда шу соҳаларнинг мутасаддилари нима билан шуғулланаяптилар?!

Вилоятда пахтачилик борасидаги ишлар ҳам қониқарли аҳволда эмас. Ҳар гектар ердан олинаётган ҳосил салмоғи ниҳоятда паст. Ўтган йили пахта тайёрлаш режаси зўрға 97,7 фоизга етказилди. Сўрасанг, ҳамма раҳбарлар ўзини пахта билан шуғулланаётган қилиб кўрсатади. Аниқроқ билмоқчи бўлсанг, вилоятда пахтачиликнинг эгаси йўқ!

Вилоятда чорвачилик ҳам эътибордан четда қоляпти. Натижада кейинги икки йил ичида қорамоллар сони 2 минг 700 бош, майда моллар сони эса 100 минг бош камайиб кетган. Қўйлардан қўзи олиш 1994 йилда 1993 йилга нисбатан 302 мингта кам бўлди. Жун сотишни 881 тоннага, қоракўл тери сотишни эса қарийб 380 минг донага, гўшт етиштириш 1992 йилга нисбатан қарийб 13 фоизга, тухум 82,3 фоизга, қоракўл тери тайёрлаш 25,4 фоизга камайтириб юборилган.

Чорвачилик тармоғидаги самарадорлик 1992 йилда 20,5 фоизни ташкил этган бўлса, 1994 йилга келиб бор-йўғи 1,1 фоиз бўлгани учун, вилоятда ким жавоб беради?!

Хўжаликларда чорвачилик маҳсулотларининг камайиб кетиши асосан молларнинг озуқа базасига эътиборнинг сусайгани туфайли бўлмоқда. Сўнгги уч йил ичида Конимех, Томди ва Учқудуқ туманларида яйловларнинг ҳолатини яхшилаш борасида биронта ҳам тадбир амалга оширилмаган.

Ҳисоб-китобларга қараганда, бу туманларда чорва қишловини ўтказиш учун тайёрланган озуқа 10 февралга қадар зўрға етиши мумкин, холос.

Бундай ачинарли вазиятни изоҳлаб, эътиборингизни муҳим бир масалага жалб қилмоқчиман, деди Президент. Албатта, бугун халқимиз бошидан оғир кунларни кечирмоқда. Буни ҳаммамиз тан оламиз. Лекин саноатда ишлаб чиқариш ўсмаса, қишлоқ хўжалигида аҳвол яхшиланмаса, ғалла ҳосили экилган уруғидан кам бўлса, чорвадорнинг подаси очликдан нобуд бўлаверса — халқнинг косаси оқарадими, ҳаётимиз фаровон бўлиши мумкинми?

Раҳбарларнинг эътиборсизлиги, лоқайдлиги, моддий ва маънавий қўллаб-қувватламаслиги туфайли фермер хўжаликлари, жумладан, ўтган йили Томди туманида 5 та фермер хўжалиги ўз фаолиятини тўхтатишга мажбур бўлган. "Тадбиркор" банки эса кредит ресурслари ажратмаётир.

Биргина шу тумандаги фермер хўжаликларининг техника сотиб олиш учун 139 минг сўм кредит ресурси олиш ҳақидаги аризаси бугунги кунга қадар қондирилмаган. Бундай аҳвол юзага келишига сабаб нима? Очиғини айтиш керак, бунинг асосий сабаби раҳбарларнинг ўзлари ҳали ҳам ислоҳотларнинг асл моҳиятини тушуниб етмаганлигидадир. Уларнинг ўзлари тушуниб етмаганликларидан кейин одамларга мулк, ерга эгалик қилиш моҳиятини қандай тушунтириб берсинлар?

Вилоятда мулк шаклларини ўзгартириб, жамоа, ширкат ва ижара хўжаликларига айлантириш номигагина амалга оширилган. Хўжалик бошқаруви ҳамон эскича қолаётир. Бошқарув идорасида аввал 80-100 нафар киши ишлаган бўлса, ҳозир ҳам шунча ходим фаолият кўрс тмоқда. Ўроқда йўқ, машоқда йўқ, хирмонда ҳозир бўлганлар билан раҳбарларнинг ҳали-ҳамон муросасозлик қилаётгани айниқса ташвишланарли ҳолдир, дея қайд этди республикамиз раҳбари.

Хўжаликларнинг ичида маҳсулот етиштириш бўйича ички шартномалар тузилмаган, ер одамларга бир неча йилга ижарага бўлиб берилмаган, бошқа асосий воситалар бепул мулк қилиб топширилмаган. Чўпонлар ва бошқа ходимлар мулк эгаси экани ҳақидаги тушунчага ҳам эга эмаслар. Даромадларни мустақил тасарруф қилишни билмайдилар, фойдадан улуш олиш тартибини тушунмайдилар.

Бозор иқтисодиёти шароитини англаб етмаган раҳбарлар республика идораларига, давлат бизга ёрдам берсин, деб мурожаат қилишни ҳали ҳам давом эттирмоқда. Одамлар бир нарсани тушуниб олиши керак, эски вақтлар қайтиб келмайди. Кимки ўша даврни қўмсаётган, қайтаришга уринаётган бўлса, у ўз жойини бошқаларга бўшатиб қўйгани маъқул!

Вилоятда қурилиши тугалланмаган объектларни сотиш ишлари ҳам яхши йўлга қўйилмаган. Шу кунга қадар 267 та чала объектларнинг бор-йўғи 5 таси сотилганини қандай тушуниш мумкин?!

Хусусийлаштирилаётган объектларни ер майдони билан баҳолаб сотиш ташкил этилмаган. Ҳозирча биронта ҳам объект ер майдони билан бирга сотилган эмас. Вилоят, туман раҳбарлари бу билан давлат бюджетига тушадиган фойдага тўсқинлик қилмоқдалар. Бу аҳволга ортиқ тоқат қилиб бўлмайди.

Савдо, маиший хизматни яхшилаш чоралари давр талаблари асосида қайта қўрилмаётир. Савдо дўконларини хусусийлаштиришдан мақсад маҳсулот турларини кўпайтириш, аҳоли талабларини қондириш йўлларини излаб топиш бўлса-да, вилоят раҳбарлари унинг моҳиятини тушуниб етмаяпти.

Вилоят раҳбарларига, нима учун пулнинг қайтиб тушиши кам, нега одамларга ўз вақтида маош тўланмайди, деган саволни берсанг, бизда бозор йўқ, савдода мол кам, одамлар бошқа шаҳарларга бориб савдо қилиб келади, деган жавобни айтади.

Оғзингизни очиб ўтирган билан биров сизларга молларни келтириб берармиди? Нима учун хусусийлаштирилган савдо шохобчаларига етарли моллар келтирилмайди, янги хусусий дўконлар, бозорлар қурилмайди? Нима учун бундай ишлар қўлидан келадиган тадбиркорлар излаб топилмайди? Ё Навоийда ишбилармон кишилар йўқми? Яқинда Президент ҳузуридаги идоралараро кенгашда иштирок этган ишбилармонларнинг фикрларига аҳамият бердингизми? Нима учун улар қилаётган ишларни Навоийда амалга ошириш мумкин эмас? Боқимандалик қачонгача давом этиши мумкин?

Халқ таълими, соғлиқни сақлаш соҳасида ҳам камчиликлар талай. Болалар боғчалари, мактабларни таъмирлаш, ўқитувчи, тарбиячи, тиббиёт ходимларини ижтимоий ҳимоялаш масалалари эътибордан четда қолмоқда. Касалхоналарда дори-дармон, керакли жиҳозлар етишмайди. Оналар ва болалар ўлими бўйича кўрсаткич вилоятда ҳамон юқорилигича қолмоқда.

Республикамиз бўйича жиноятчилик 1994 йили 1993 йилга нисбатан 20 фоиз камайган бўлса, Навоий вилоятида бу кўрсаткич 10 фоиз ортган. Оғир турдаги жиноятлар 20 фоиз, қасддан одам ўлдириш 11 фоиз, номусга тегиш 9,5 фоиз, талончилик 5 фоиз, фирибгарлик 54 фоиз, безорилик 57 фоиз кўпайган. Ҳозирга қадар содир этилган жиноятларнинг 668 таси, шу жумладан, 518 та оғир турдаги жиноят очилмасдан қолган.

Бундан кўриниб турибдики, маъмурий органлар олиб бораётган ишлар талабга жавоб бермайди, деди Ислом Каримов. Жойларда ҳокимлар билан улар ўртасида ҳамкорлик, жиноятчиликнинг олдини олиш, унга қарши кураш олиб боришда жамоатчилик ёрдами сезилмаяпти. Мазкур камчиликларнинг содир бўлишига жойларда раҳбарлик лавозимларига нолойиқ, содиқ кадрлар келиб қолиши сабаб бўлмоқда.

Вилоятда кадрларни тарбиялаш, танлаш, жой-жойига қўйиш, ёш мутахассислар, ишбилармонлар билан ишлаш яхши йўлга қўйилмаган. Кадрларни тарбиялашга эътибор берилмаяпти. Натижада кадрлар тез-тез алмаштирилмоқда. Айниқса, Навоий, Томди, Нурота, Конимех туманларида кадрларни танлашга эътибор йўқ.

Хулоса шуки, вилоятда раҳбарлик тизими ташаббускор, тадбиркор, масъулиятни чуқур ҳис эта оладиган кадрлар билан мустаҳкамланмаган.

Айрим раҳбарлар эл-юрт манфаатидан ўз манфаатини устун қўймоқда, нопок ишларга қўл урмоқда. Натижада халқ хўжалигининг барча соҳаларини жадал ривожлантириш давр талабларидан орқада қолган. Фармон ва қарорлар бажарилиши ўз ҳолига ташлаб қўйилган. Раҳбарлар ўртасида хотиржамлик, ўзибўларчилик ҳоллари юзага келган. Бу эса вилоятда ижтимоий-сиёсий аҳволнинг ёмонлашувига сабаб бўлмоқда.

Аминманки, Навоий вилояти меҳнаткашлари ориятли, танти, фидойи инсонлар. Оддий меҳнаткашдан тортиб раҳбаргача — ҳамма қўлни-қўлга бериб меҳнат қилиши, миллатидан қатъи назар, элим деб, юртим деб ёниб яшаши керак. Маҳаллийчиликка барҳам бериб республикамиз тараққиёти, ривожига ўз ҳиссасини қўшиш шу заминда яшаётган ҳар бир кишининг қалб амрига айланмоғи зарур, деди Ислом Каримов пировардида.

Сессияда ташкилий масала кўрилди. Республика Президентининг тавсиясига биноан Навоий кон-металлургия комбинатининг 5-кон бошқармаси директори лавозимида ишлаб келаётган Ҳаёт Ғаффоров Навоий вилояти ҳокими этиб тасдиқланди.

Сессияда Республика Олий Кенгаши Раиси вазифасини бажарувчи Э.Халилов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Президентнинг Давлат маслаҳатчиси Т. Алимов қатнашди.

(ЎзА).

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

Ҳ. Р. ҒАФФОРОВНИ НАВОИЙ ВИЛОЯТИНИНГ ҲОКИМИ ЭТИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 93 (12-банди) ва 102-моддаларига мувофиқ Ҳаёт Раҳимович Ғаффоров Навоий вилоятининг ҳокими этиб тайинлансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
1995 йил 5 январь.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

А. А. АЙДАРҚУЛОВНИ НАВОИЙ ВИЛОЯТИНИНГ ҲОКИМИ ВАЗИФАСИДАН ОЗОД ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА

Абдухолиқ Абдураҳмонович Айдарқулов бошқа ишга ўтгани муносабати билан Навоий вилоятининг ҳокими вазифасидан озод қилинсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
1995 йил 5 январь.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. Каримовнинг Польша Республикасига ташрифи тўғрисида

Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ислом Каримов Польша Республикаси Президенти Лех Валенсанинг таклифига биноан 1995 йил 11-12 январда расмий ташриф билан Польшада бўлади.

***

Самарқанд ҳудудлараро коммунал фойдаланиш бирлашмасининг Каттақўрғон шаҳар қурилиш бошқармаси қурувчилари 1994 йилни муваффақиятли якунлашди. Мазкур бошқармада ўтган йили 2 миллион 600 минг сўмлик қурилиш ишлари бажарилди. Азамат бинокорлар 180 ва 280 ўринли иккита болалар боғчасини қуришиб, кичкинтойларга тортиқ қилишди.

Бошқармада иссиқхона ҳам мавжуд. Бу ерда етиштирилаётган шифобахш неъматлар биринчи навбатда оталиқдаги болалар боғчаларига бепул берилаяпти.

СУРАТДА: тажрибали боғбон, 70 ёшли Хайрулла бобо Эргашев иссиқхонада ўзи етиштирган лимонларни узмоқда.

Б. НОРҚУЛОВ олган сурат (ЎзА).

Республика Олий Мажлиси депутатининг дил сўзлари

ВАТАН КОРИГА ЯРАЙЛИК

Кузатиб қолганимиз 1994 йилдан минг бор рози кетсак арзийди. Бу том маънода изланиш, шаклланиш, мустақиллигимизни мустаҳкамлаш, дастлабки қувончли натижаларни кўриш даври бўлди. Истиқлолимизнинг баркамоллиги, мустаҳкамлигига нурамас ғиштлар қўйилди. Халқимиз уларни ўз меҳнати, орзу қилаётган кунларимизга тезроқ етиш ниятида ихлос билан қўйди. Шубҳасиз, мамлакатимиз ҳаётида муҳим роль ўйнаган ижтимоий-сиёсий воқеалар, Президентимизнинг чет элларга қилган бағоят самарали сафарлари, ўзаро манфаатли асосда имзоланган тарихий ҳужжатлар бир-бир кўз ўнгимиздан ўтади. Ўтган йилда мустақиллигимизнинг уч йиллиги кенг нишонланди. Худди шу ҳурлик туфайли миллий қадриятларимиз тикланди. Шўро мафкураси камситиб, ҳақиқатга бағоят зид равишда босқинчи деб атаб келган, аслида эса буюк марказлашган давлат барпо этиб, унда адолат тамойилларини ҳамма нарсадан устун қўйган соҳибқирон Амир Темурнинг муборак сиймоси қайта тикланди. Халқимизни минг бор шод айлаб, буюк исломий олимлар Имом Бухорий, Баҳовуддин Нақшбанд, Ат-Термизий ва бошқа алломаларнинг тўйлари зўр кўтаринкилик билан ўтказилди. Ўзбекистон жаҳонга юз тутди. Энг муҳими йил давомида осойишта, тинч-тотув яшадик. Бир хўплам чойни, бир бурда нонни, бир луқма ошимизни тинч-хотиржам едик. Тўртинчи йилки, янги Конституцияга амал қилган ҳолда яшаяпмиз. У юртимиздаги сиёсий барқарорлик, осойишталик, миллатлараро тотувликни янада мустаҳкамлади, жамият ҳаётининг том маънодаги дастуриламалига айланди.

Янги йилнинг дастлабки кунларидан енг шимариб ишга киришдик. Одамларимизнинг ишга, меҳнатга муносабатини тубдан ўзгартириш бош масалалардан бири бўлиб қолаверади. Мақсадга эришишда иқтисодни эркинлаштириш, хусусий мулкни ҳимоя этиш ва тадбиркорликни ривожлантириш хусусида қабул қилинган фармон муҳим омил бўлмоқда. Муболағасиз айтганда, у мамлакатда ўтказилаётган иқтисодий ислоҳотни сифат жиҳатдан юксак босқичга кўтармоқда, ҳар бир ишбилармон ва ташкилотлар учун кенг имкониятлар очмоқда, жаҳон бозорига чиқиш йўлларини кенгайтирмоқда. Ҳаммамизга энди бир нарса ойнадек равшан: одамларни бундан буён қуруқ ваъдалар билан ишонтириб бўлмайди. Зеро, ўтмишдаги узоқ йиллик аччиқ тажриба маъмурий буйруқбозлик тараққиётга тўғаноқ эканлигини исботлади. Ундан хулоса чиқарган ҳолда бозор иқтисодиётини танладик. Эски тузумнинг энг ёмон томони хусусий мулк ман қилинганидир. Ўз-ўзидан равшанки, мулкдан жудо бўлган кишида ташаббус, иштиёқ, изланиш бўлмайди. Не бахтки, Ўзбекистон ҳозирги раҳбарияти амалга ошираётган халқпарвар сиёсат моҳияти мулк ҳақиқий эгасини топишига қаратилгандир.

Яна бир масала, биз хорижий давлатлардан кўп нарса ўрганаяпмиз. Америка, Голландия, Франция, Германия ва бошқа давлатларнинг тадбиркорларига қойил қолиш керак. Шундай бўлсада ҳеч нарсага алишмайдиган, барча ерда баралла айта оладиган устунлигимиз бор. Яъни, биз — ўзбеклар бутунлай бошқачамиз. Ўзбеклардек Ватанни севадиган, юртига боғланган, садоқатли, сабр-қаноатли халқ жаҳонда йўқ. Бундай одамлар билан ёнма-ён яшаш, меҳнат қилишнинг ўзи бахт!

Бундай фидойи инсонлар ҳақида ўйлаганимда аввало бошидан ҳаёт синовларини кечирган, ғайрат-шижоати, матонати, ишбилармонлигию, тадбиркорлиги билан эътибор топган Клара Грошева, Абдукамол Зияев, Қаҳрамон Глаббаев, Мариям Мирқосимова, Аҳмад Тўрахўжаев. Валерий Власенколар келади. Улар сўз ва шахсий ибратлари билан ҳамкасбларини олға ундашмоқда.

Ҳамжиҳатлик, янгиликка интилувчанлик, ташаббускорлик туфайли корхонамиз республикадаги турдош корхоналар ичида биринчи бўлиб ҳиссадорлик жамиятига айлантирилди. Раҳбар сифатида иш бошлаганимдаёқ тажрибали, соф виждонли ишчиларга суяниш керак, деган хулосага келдим. Ишлаб чиқариш цехларини таъмирлашга киришдик. Асосий бино, экстракция ва тайёрлов бўлимлари замонавий талабларга мос равишда қайта таъмирланди. Янги совун ишлаб чиқариш цехи, механика устахонаси, омбор, лаборатория ишга туширилди. Натижада ёғ, совун ишлаб чиқариш кескин ошди. Ишчиларнинг маоши бир неча баробар кўпайди.

Шубҳасиз, кузатиб қолган йилимиз яна шу билан эсда қоладики, Ўзбекистон истиқлолга эришгандан кейин биринчи марта чинакам демократик йўсинда, кўппартиявийлик негизида сайловлар ўтказилди. 165-Янгийўл сайлов округидан республика Олий Мажлиси депутатлигига менинг ҳам номзодим кўрсатилганди. Омадим келиб депутат бўлиш насиб этди. Бу зиммамга катта масъулият юклайди.

Раҳбар ҳамиша эл назарида. У ўз жамоасининг тўю-тантаналарида камарбаста бўлиши, ташвишли кунларда биринчи бўлиб ёрдам қўлини чўзиши даркор. Самарали ишлаб, меҳр-оқибат кўрсатибгина одамлар қалбига йўл топиш мумкин. Бизда инсон омилига алоҳида эътибор берилади. Маиший хизмат шохобчалари, саломатлик маскани ишга туширилганлиги ишчилар кўнглини кўтарди. Корхонанинг ташқи кўриниши, ён-атрофини ораста қилиб қўйдик. Ўз шахсий фермамизга эгамиз. Корхона жамоасига муттасил арзон нархда гўшт сотилаяпти. Теплица хўжалиги қурилмоқда. Рўзғор учун зарур бўлган неъматларни ҳам иложи борича арзон нархда етказиб турибмиз. Яқин вақт ичида фарзандларимиз учун касалхона қурилиб ишга туширилади.

Чет эл тадбиркорлари билан алоқани мустаҳкамламай туриб, кўзланган мақсадга тўла эришиб бўлмайди. Биз Германиянинг қатор фирмалари билан ўзаро шартномалар туздик. Ҳозирги кунда плёнка, ўсимлик ёғи учун пластмасса идишлари тайёрлайдиган иншоот қурилиши жадал суръатда олиб борилаяпти. Хориждан кўпгина ишлаб чиқариш ускуналари олиш режалаштирилган. Бу келгусида маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажмини кўпайтириб, сифатини яхшилаш имконини беради. Ҳиссадорлик жамиятида 820 нафар ишчи ва хизматчи ишлайди. Иш кўрсаткичлари тобора яхшиланиб бормоқда. Хусусан ўтган йилнинг 11 ойи ичида ўн миллион 510 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди. Белгиланганидан 1442 тонна кўп пахта ёғи истеъмолчиларга тортиқ этилди. Шунингдек, режага қўшимча равишда 162 тонна хўжалик совуни тайёрланди. Бир нарса кишини қувонтиради, ҳар бир ишчи пировард натижа учун ўзини масъул деб билмоқда. Ички имкониятлардан унумли фойдаланилаяпти. Ўн бир ой ичида кўплаб бензин, 28 тонна кальций содаси, 50 тонна натрий ишқори иқтисод қилинди. Меҳнат унумдорлиги ортиб, маҳсулотлар сифати яхшиланди. Ҳозирги кунда ишчиларнинг ўртача ойлик маоши 620 сўмни ташкил этаяпти.

Ҳамжиҳатлик, моддий манфаатдорлик бор жойда меҳр-оқибат кучаяди. Жамоамиз аъзолари чин инсоний бурчларини ҳам унутишаётгани йўқ. Анча йиллардан бери Кўрлар жамиятига, ногиронларга баҳоли қудрат хайрия ёрдамини кўрсатиб келаяпмиз. Туғриқхона, болалар шифохонасини оталиғимизга олганмиз.

Янги йил арафасида уч йил ичида эришилган улкан ўзгаришларни, эришилган натижаларни сарҳисоб қилиш, таҳлил этишга бағишланган мақолани газетадан ўқиб ниҳоятда ғурурландим. Ундаги: "Шу азиз Ватан барчамизники. Унинг бахт-саодати, ёруғ истиқболи, фаровон келажаги учун яшаш, курашиш, керак бўлса, жонни фидо қилиш шу муқаддас заминда яшаётган ҳар бир инсон учун бахтдир", деган сатрлар қалбимни жумбушга келтирди. Зеро, Ватан корига ярашдан ортиқ хурсандчилик бўлмаса керак!

Маҳаматжон ХУДОЁРОВ,
Янгийўл ёғ-мой акционерлик жамияти раиси.

МЕҲНАТ — БАХТ КАЛИТИ

Сарҳисоб

Оппоқ қорга бурканган Зарафшон тоғлари виқор ила кўкка бўй чўзган. Мусаффо ҳаво кўнгилга ҳузур бағишлайди.

— Бизнинг ҳам тоғларимиз чаккимас, — дейди ҳамсуҳбатимиз ғурур билан. — Ўнг томондаги фидокорона меҳнат меваси — оқ олтин тоғларига фахр билан тикилиб.

Ҳа, оқдарёликларнинг бултур омади келди. Улар вилоятда биринчи бўлиб давлатга пахта сотиш режасини ортиғи билан дўндирдилар. Ахир яқин вақтгача бу ерда эришилаётган натижалар қувонарли эмасди. 1993 йилнинг ўзида хўжаликлар қарзга ботди. Янги йил арафасида ҳисоб-китоб аниқ бўлди: соф фойда 40 миллион сўмдан ошибди! Илғор тажриба, фан ютуқлари амалиётга кенг жорий этилганлиги, омилкорлик меваси бу.

Район ҳокими Назар Аҳмедовнинг таъкидлашича, саноат ҳам кенг ривожланмоқда. Хусусан, Бобур номли жамоа хўжалигидаги консерва заводининг қуввати оширилди. Янги томат ишлаб чиқарадиган цех ишга тушди. Янгилик шарофати туфайли бу ерда 3 минг тоннадан ортиқ помидор қайта ишланади. Рофе Ҳамроев номли жамоа хўжалигидаги консерва заводида эса камида 3 миллион шартли банка томат ишлаб чиқариш мўлжалланмоқда. Қувончлиси шуки, 1995 йилдан бошлаб районда етиштирилган мева, сабзавотнинг ҳаммаси Оқдарёнинг ўзида қайта ишланади.

Туманда элим, юртим деб ёниб-жўшиб ишлаётган фидойилар кўп. Уларнинг саъй-ҳаракати билан деҳқончилик ривожланмоқда, чорва туёқ сони кўпайиб, гўшт ва сут етиштиришда илдам қадамлар қўйилмоқда. Қишлоқлар обод, кўркам бўлаяпти. Аҳоли ичимлик суви, табиий газ билан таъминланганлиги барчани қувонтирди. Нуронийлар билан суҳбатлашганимизда туман ҳокимлиги инсон омилига алоҳида эътибор бераётганлигига ишонч ҳосил қилдик. Кадрлар сиёсати изчил амалга оширилаётганлиги, хўжаликларда мавжуд имкониятлар ишга солинаётганлиги қолоқликка барҳам беришда муҳим омил бўлибди.

Иштихон далаларидамиз. Қишки тадбирлар уюшқоқлик билан амалга ошириляпти. Ўғит жамғариш, ариқ-зовурларни тозалаш, техникани таъмирлаш яхши кетмоқда. Тажрибали суворий Саттор Алламуродов ҳақида илиқ гапларни айтишди. Уни устахонада учратдик. Кайфияти чоғ. Ўтган мавсумда зан ори кема бункеридан 170 тонна пахта тўкибди. Техника ихлосманди Вакил Шерков, Абдуҳолиқ Исмоилов, Йўлбош Умиров, Мусо Ўринбоев, София Темирова, Нигора Искандарова, Дилбар Ўроқова сингари механизатор ва теримчилар ам юқори кўрсаткичларга эришганликларини таъкидлади. Айниқса, "Уч қаҳрамон" жамоа хўжалиги заршунослари барчага намуна бўлишибди. Хўжаликка моҳир ташкилотчи, тажрибали мутахассис Очилой Мусаева раҳбарлик қилмоқда.

— Президент ҳаётбахш фармонлари деҳқон қаддини тиклади, — дейди опа. — Икки йилдирки ноз-неъмат бунёдкорлари мўмай даромад олишмоқда. Агар деҳқон яхши ҳақ олса, меҳнати қадрланаётганлигини қалбдан ҳис қилса, ўзини аямайди. Унумли ишлаш билан бирга хайрли ташаббуслар билан майдонга чиқади. Бурноғи йили туманда биринчи бўлиб пахта топшириш режасини бажаргандик. Ўтган йили ғоят қийин шароитда иш юритишга тўғри келди. Ҳал қилувчи дамларда фахрийлар, тажрибакорлар ёрдам қўлини чўзишди. Бунинг устига шароитимизга мос чигит нави экилганлиги, техникадан унумли фойдаланилганлиги асқотди. Режага қўшимча равишда 200 тонна оқ олтин сотилди. Ҳосилдорлик гектарига 28 центнер ўрнига 34 центнерни ташкил этди. Кайфиятга кўп нарса боғлиқ. Ўзингиз кўряпсиз, одамлар қишда ҳам кўтаринкилик билан ишлашяпти. Ҳар бир тадбир сифатли амалга оширилмоқда.

"Уч қаҳрамон" жамоа хўжалигида Норбўта Шакаровнинг ўрни бўлакча. Мўл, арзон ва сифатли ҳосил етиштириш ҳадисини олган бу уста деҳқон қиш ойларида ҳам қаттиқ ишлайди. Боиси шудгорлаш, ерни ўғитлаш, нури ташиб келтириш, техникани сифатли созлаш муваффақият омили эканлигини яхши билади. Норбўта ака бошлиқ бригада ўтган йили йиллик режани 150 фоизга бажарди. Қурбонбой Омонов, Амир Алихонов, Барот Шовкиев, Ҳасан Облоқулов етакчилик қилаётган жамоаларда ҳам туб бурилишга эришилди. Пахта ҳосилдорлиги гектарига биринчи марта 34-36 центнерга етди. Мавсум дарғалари Мусо Ўринбоев, Давр Ғаниев, Бахтиёр Орзиев, Ҳосият Бобохонова, Нурсулув Шакарова, Маҳфуза Алиева, Салтанат Иброҳимовалар қишки юмушларни бекаму-кўст бажаришда алоҳида жонбозлик кўрсатишаяпти.

Нарпай Самарқанд вилояти ижтимоий-иқтисодий ҳаётида муҳим ўринни эгаллаган туманлардан биридир. Сўнгги йилларда бу ерда қишлоқ хўжалиги билан бирга саноат ҳам ривожланмоқда. Туман маркази Оқтош шаҳри ўзининг ажойиб пишлоғи, чет давлатларга ҳам сотилаётган вагон-уйлари билан машҳур. Ноз-неъмат бунёдкорларининг қўли гул. Ҳаттоки Навоий шаҳри бозорларини ҳам улар етиштирган сабзавотлар безайди. Қиш ойларида эса фидокорлар лимону помидорларни пешма-пеш тортиқ этадилар. Ширкатлардаги иссиқхоналарга кириб бағоят хайратландик. Сархил неъматлар биринкетин шаҳарликлар дастурхонига тортиқ этилмоқда.

Нарпайлик заршуносларнинг ҳам бултур омади келди. Белгиланганидан кўп — 33.300 тонналик хирмон бунёд этилди. Хўжаликлар ширкатлар уюшмаларига айлантирилганлиги, меҳнатни ташкил этиш ва унга ҳақ тўлашнинг синалган усуллари жорий этилганлиги мақсадга эришишда муҳим омил бўлди. Эндиликда яхши ишлаб, яхши даромад олиш вақти келганлигига барча ишонди. Отахонлар йиғим-терим мавсуми бир вақтдагидан фарқли ўлароқ ортиқча дабдабасиз, шиорбозликсиз ўтказилди, дейишди. Иқтисодий ислоҳот шарофати туфайли аҳоли расмий таклифни кутмаёқ оқ олтинни йиғиштириб олиш учун далаларга отланди. Ялпи сафарбарлик, фидокорлик туфайли туман бўйича белгиланганидан 600 тонна кўп пахта тайёрланди. Бу муваффақиятда "Ўзбекистон", "Ғалаба", Бобур номли, "Москва" ширкатлар уюшмаларининг муносиб ҳиссаси бор. Хуллас, ҳар бир хўжаликда режага қўшимча равишда 300-500 тонна пахта кўп тайёрланибди. Режадаги ҳосилнинг 33 фоизи хўжаликларнинг ўзида қолишини ҳисобга олсак, ўртача 600-1000 тонна атрофида пахта тўла улар ихтиёрида. Демак, даромад ҳар қачонгидан кўп бўлади.

Челак туманидаги "Қорақалпоғистон" жамоа хўжалиги пахтакорлари ҳам бултур чинакам жасорат кўрсатдилар. Йиллик режа 200 фоиздан ошибди. Ҳозирги кунда уларнинг тажрибалари чуқур ўрганилиб, оммалаштирилмоқда. Туманлар, хўжаликларни айланиб қалбимизда бободеҳқонга бўлган меҳр-муҳаббат янада жўш урди. Пайариқ туманидаги "Оқтош", Нарпай районидаги "Пахтакор", "Янги ривож", Пастдарғомдаги Охунбобоев номли, Челак туманидаги "Халқобод", Каттақўрғондаги Мирзо Улуғбек номли жамоа хўжаликларида қишки юмушлар сифатли амалга оширилмоқда. Эътиборлиси шуки, бир вақтлар барча эътибор пахта йиғим-теримига қаратилиб, бошқа соҳалар эсдан чиқарди. Юқорида тилга олинган хўжаликларда сабзи-пиёз ҳам, меваю полиз ҳам вақтида йиғиштириб олинди.

Равшанки, республикамизда ғалла мустақиллигига эришиш йўлида катта ишлар амалга оширилмоқда. Самарқандликлар бунинг аҳамиятини қалбдан ҳис қилишяпти. Ғалла майдонлари янада кенгайди. Самарқандликлар ўзларини-ўзлари ғалла билан тўла таъминлаш учун жиддий бош қотиришмоқда. Вилоят ҳокимлигининг туманларни иқтисодий ва ижтимоий ривожлантириш масалалари бўйича фаолият юритаётган комиссия саъй-ҳаракати дастлабки қувончли натижаларни бермоқда. Ҳамжиҳатликда ишлаб чиқилган "Пахта-95", "Ғалла-95" дастурларига кенг амал қилинмоқда. Улар ҳар қарич ердан унумли фойдаланиш, ҳосилдорликни ошириш, моддий манфаатдорликни таъминлаш, муаммоларни жойида ҳал этишга хизмат қилмоқда. Умуман, вилоят деҳқонларининг шу кеча-кундуздаги муқаддас ташвишлари билан танишиб ҳазрати деҳқон йил — ўн икки ой тиним билмайди, деган хулосага келдик.

Ҳабиб ТЕМИРОВ,
Бозор ЭРҚОРОВ.

Чорва қишлови қандай ўтмоқда?

ҚИЗИЛҚУМ ЯЙЛОВЛАРИДА

Кутилмаганда ҳаво айниб, шамол эса бошлади. Қор учқунлаяпти. Бундай кезда яйлов кезишнинг ўзи бўлмайди. Бироқ метин иродали чўпон-чўлиқлар қийинчиликларни енгиб, юрт бойлигига бойлик қўшишга астойдил ҳаракат қилишмоқда. Фориш районида соҳа дарғалари кўп. Уларнинг ҳаёти, иш тажрибаларининг ўзи бир достон. Форишликлар масъулиятли мавсумга пухта тайёргарлик кўришган. Чорвадорлар иссиқ кийим, озиқ-овқат билан тўла таъминланган. Моллар учун ҳам емиш етарли.

Район бўйича 312 минг қўй-эчки, 4 мингдан ортиқ йилқи боқилаяпти. Озуқалар отарларга яқин ерга ташиб келтирилган. Қийин дамларда тажрибали чўпонларнинг шахсий ибрати асқотмоқда.

"Қизилқум" ширкатлар уюшмаси энг илғорлардан ҳисобланади. Республикада хизмат кўрсатган чорвадор, мураббий Сарсенбой Есимов раҳбарлик қилаётган хўжаликда чорва туёқ сони кўпайиб бормоқда.

— Чўпонлар меҳнатсевар, ўз касбининг фидойилари бўлишса-да бағоят камсуқум инсонлардир, — фикрини ифодалайди Сарсенбой ака. — Уларнинг биронтаси шароит оғир, деб нолимайди. Омилкорлик билан иш юритиб, сурувга-сурув қўшиш пайида бўлади. Яқинда марказий қўрғонимизга табиий газ келди. Бу катта муаммоларни ҳал этди. Ахир соҳа кишилари яйловма-яйлов кезиб, саксовул ташиб келтириш ташвишидан қутилдилар-да!

Биз ширкатлар уюшмасининг 1-бўлимидамиз. У ерда 650 бош қўй меҳр билан парвариш қилинмоқда. Қўзилар соғлом ва дуркун ўсмоқда. Совлиқларнинг ҳолати чўпонларни қувонтираяпти. Тадбиркорлар ўзларига яхши шароит яратишди. Тандирлар қуриб олиб, иссиқ нонлар ёпишмоқда. Нурмон Кўчирбоев бошлиқ отарда бўлсангиз омилкор, ташаббускор чўпонлар меҳнатидан ҳайратланасиз. Шу қишли-қировли кунларда улар тиним нималигини билишмаяпти. Ярим тунда отарни қўзғатиб қўйларни ҳаракатга келтиришади. Натижада жониворларнинг танаси илиб, совуққа ўзини олдирмайди. Таъкидлашларича, баҳорда тўл олиш кўнгилдагидек бўлиши кутилмоқда.

СУРАТЛАРДА: 1. Тажрибали чўпон Нурмон Кўчирбоев ва унинг умрдоши Қорақош опа тушлик олдидан. 2. Қўй-қўзилар яйловда.

Нуъмон МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

Шу куннинг юмушлари

ШЎР ЮВИШ ХОСИЯТИ

Тупроқ шўрланиши ерларнинг унумдорлигига салбий таъсир қилади. Жумладан, шўрланган ерда пахта ҳосилдорлиги ўртача 35-40 фоизга камаяди. Шунинг учун агромелиорация тадбирларини ўз вақтида ўтказиш лозим. Бунда сув исрофгарчилигини камайтириш учун шудгорланган майдонлар ер текисловчи мосламалар билан текисланиши, суғориш тармоқлари тозаланиб, ўз вақтида сифатли таъмирланиши керак.

Тупроқ унумдорлигини оширишнинг бош мезони — шўр ювишдир. Республикамиз суғориладиган ерларининг мелиоратив ҳолатини яхшилаш мақсадида 1995 йил ҳосили учун 56.983 километр ички суғориш ва 10.704 километр очиқ зовур тармоқларини тозалаш ҳамда 792 километр ёпиқ-ётиқ зовур тармоғини таъмирлаш белгиланган. Бундан ташқари, 1.058 минг гектар шўрланган майдонларнинг шўрини ювиш ва жаъми 1.790 минг гектарда шўр ювиш ишларини бажариш, 2.119 минг гектар ерга яхоб суви бериш режалаштирилган.

Қишки агромелиорация ишларини ўз муддатида, сифатли амалга ошириш учун барча имконият мавжуд. Хўш, бунда қандай технологиялардан фойдаланиш лозим? Аввало ҳар бир туман сув хўжалиги ташкилотларининг гидрогеология ва мелиорация ходимлари, қишлоқ хўжалигини химиялаштириш хизмати акционерлик жамияти ва мутахассислари зудлик билан шўрланган майдонлар чегараларини аниқлашлари лозим. Бу иш хўжалик агрономлари, ирригация ва мелиорация ходимлари ҳамда ер тузиш бўйича мутахассислар зиммасидадир.

Шўри ювиладиган майдонлар чегараси аниқлангандан сўнг, суғориш ва зовур тармоқларини тозалаш, улардаги иншоотларни таъмирламоқ зарур. Бунда зовурлардаги вақтинчалик сунъий тўсиқларни олиб ташлаш, баланд жойлашган сув ўтказгичлар қувурларини пастга тушириш ҳамда зовурларнинг кўприк остидаги қисмларини тозалаш жуда муҳимдир. Ерларнинг шўри сифатли ювилиши, ернинг мелиоратив ҳолати ва нишаблигига қараб технологияни тўғри танлашга, унга тўлиқ амал қилишга боғлиқ.

Шўр ювишдан олдин ерларни шўр ювишга тайёрламоқ керак. Бунинг учун шудгорланган майдон текисланиб, ернинг нишаблигига қараб кичик полларга бўлинади. Полларнинг марзаси махсус КЗУ-0,3 мосламаси билан, ер нишаблигига кўндаланг ёки кичик нишаблик бўйлаб олинади. Марзалар олингандан сўнг, ер нишаблиги бўйлаб вақтинчалик ўқ ариқлар олинади. Даланинг бош қисмида эса марзаларга ёнма-ён қилиб бош ариқ олинади.

Тажрибалар шуни кўрсатадики, ер нишаблиги катта, кучли шамол таъсирида бўлган шўрланган ерларда жўяк усулида ҳам сифатли шўр ювилиши мумкин. Бунинг учун чуқурлиги 25-30 сантиметр бўлган жўяклар олинади. Ундан сўнг нишабликка кўндаланг йўналишда ҳар 50-70 метрда ўқ ариқлар олинади. Бу усул Сирдарё вилоятининг Меҳнатобод, Фарғона вилоятининг Ўзбекистон ва Бешариқ туманлари хўжаликларида кенг қўлланилиб келинмоқда. Тажриба якунлари шуни кўрсатдики, ерга шўр ювишдан олдин РУМ мосламаси билан гектарига 20-25 тонна атрофида маҳаллий ўғит солиниб, бороналангандан сўнг сув берилса, самараси юқори бўлади.

Оғир механик таркибли тупроқларнинг шўри ювилишидан олдин 60-70 сантиметр чуқурликда юмшатиб, шўри юқорида кўрсатилган миқдорда маҳаллий ўғит ва лигнин моддаси солиб ювилса, самара ундан ҳам юқори бўлади. Кейинги йиллари Қорақалпоғистон Республикаси, Сирдарё ва Сурхондарё вилоятларининг кўпчилик хўжаликлари шўр ювишни кичик поллар ўрнига, оғир механизмлар билан, баландлиги бир метр атрофида марзалар (дамбалар) олиб, юзаси 3-5 гектар ва ундан ортиқ бўлган майдонларни катта сув билан бирданига бостириш усулини ишлатиб келишмоқда. Бу илмий асосланган ва тажрибаларда синалган технологияларга зиддир. Бундай технология ерларнинг оғир механизм билан икки марта босилишига, яъни тупроқни зичлашишига, марза тупроқларининг шўри ювилмаслигига, сув нотекис тақсимлангани учун, уруғлик ҳам нотекис униб чиқишига ва суст ривожланишига сабаб бўлади.

Шунингдек, майдонларга бирданига катта миқдорда сув бостирилганда очиқ зовур деворларига катта филтрация босими таъсир қилади. Бундай ҳолларда зовурнинг ён деворлари емирилиши, ўпирилиши мумкин. Шўр ювиладиган майдонлар полларга бўлинганидан сўнг, тупроқ шўрини ювиш даланинг юқори қисмида жойлашган поллардан бошланиб, зовур томон давом эттирилади. Поллар баландлиги 15-12 сантиметр бўлган сув миқдори билан тезда алоҳида-алоҳида тўлдирилиши ва сувнинг бир полдан иккинчисига ўтказилишига йўл қўйилмаслиги лозим.

Шўр ювиш учун бериладиган сув миқдори тупроқнинг шўрланиш даражасига ва механик таркибига боғлиқ. Ўртача шўрланган ерларга 2000-3500 куб метр ва кучли шўрланган ерларнинг шўрини ювиш учун эса 3500-5000 куб метр сув берилиши керак. Бу сув меъёрининг кам қисми енгил механик тупроқларга, юқори қисми эса ўртача ва оғир механик таркибли тупроқларга тааллуқлидир. Кучсиз шўрланган ерларнинг шўри полларни бир марта сув бостириш билан ювилса, ўртача ва кучли шўрланган ерлар эса икки ва уч маротаба сув бостириш билан жорий тартибда ювилади. Иккинчи ва учинчи сув бостириш биринчи сувдан сўнг бир ҳафтадан кейин бажарилади.

Шўр ювиш ишлари қайси муддатларда ўтказилса самараси юқори бўлади? Республика Қишлоқ хўжалиги, Мелиорация ва сув хўжалиги вазирликлари ҳамда ирригация, пахтачилик илмий текшириш институтлари мутахассис олимлари томонидан вилоятларнинг шўр ювиш ишлари бўйича берган таклифлари атрофлича таҳлил қилиниб, қуйидаги муддатларни тавсия этади: шўр ювишга ер тайёрлаш ишларини Сирдарё ва Андижон вилояти хўжаликлари январь ойининг биринчи ўн кунлигида, Бухоро ва Қашқадарё вилоятлари хўжаликлари январнинг охирида, Навоий, Наманган, Тошкент ва Фарғона вилоятлари хўжаликлари январь ойининг иккинчи ўн кунлигида, Сурхондарё вилояти хўжаликлари февраль ойининг биринчи ўн кунлигида, Қорақалпоғистон Республикаси ва Хоразм вилояти хўжаликлари эса декабрь ойида иш бошлаб, март ойигача якунлашлари тавсия этилади. Шўр ювишни Жиззах вилояти хўжаликлари январнинг биринчи ўн кунлигида, Сирдарё вилояти январь ойининг иккинчи ўн кунлигида, Навоий вилояти февраль ойининг иккинчи ўн кунлигида, Андижон, Бухоро, Наманган, Самарқанд ва Тошкент вилоятлари февраль ойида, Қашқадарё вилояти февраль ойидан бошлаб, март ойининг биринчи ўн кунлигида, Фарғона вилояти март ойининг иккинчи ўн кунлигида, Қорақалпоғистон Республикаси ва Хоразм вилояти эса март ойининг охирида тўлиқ тугатишлари мақсадга мувофиқдир. Шўр ювиш ишларининг самараси зовур тармоғининг ишлаши билан узлуксиз боғлиқдир. Бу тармоқни тўлиқ ва сифатли таъмирлашга эътибор кучайтирилмаса, шўр ювиш ишларининг самараси кутилган натижани бермайди.

Белгиланган агромелиорация ишларининг ўз вақтида ва сифатли ўтказилиши 1995 йил ҳосили учун пухта замин яратади.

Тавсия Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги, Мелиорация ва сув хўжалиги вазирликлари, пахтачилик, ирригация илмий-текшириш институтлари, Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш муҳандислари институти мутахассислари томонидан тайёрланди.

Саноатнинг қишлоқдаги шахдам одими

ФЕРМАГА ТУТАШ СУТ ЗАВОДИ

...Тасаввур этинг: айни ёз чилласи, ҳарорат 40 даражадан ошган. "Ўзқишлоқхўжтаъминоттузатиш" давлат-кооператив қўмитаси тизимидаги Қуйи Чирчиқ туманида жойлашган "Ўзбекистон" фермер хўжаликлари тажриба бирлашмасининг сутчилик комплекси оқ чашма соҳибалари ўзларига биркитилган говмишлардан тушликда соғиб олинган маҳсулотни тезроқ идишларга олиб, салқинроқ жойга олиш пайида бўлишмоқда. Чунки озгина эҳтиётсизлик қилинса, иссиқ ва дим ҳавода сут ачиб қолиши ҳеч гап эмас. Чорвачилик ходимлари, мутахассислари, хўжалик раҳбарларининг ташвиши, елиб-югуриши бу билан тугамайди; ҳар кунлик сут тумандаги маҳсулот тайёрлаш шохобчасига топширилади. У ерда бошқа хўжаликларники билан биргаликда Тошкент сутни қайта ишлаш комбинатига жўнатилади. Баъзи ҳолларда маҳсулот хўжаликнинг ўзидан ўша корхонага етказиб берилади. Юк ортилган машина у ерга етгунча 45 километр йўл босиши, корхонада навбатда туриши керак. Шундай пайтларда сут сифатига путур етган, ачиб қолган ҳоллар ҳам бўлган. Хом ашёни ҳар куни узоқ масофага етказиб бериш кўп миқдорда транспорт харажатларини келтириб чиқаради. Бунинг устига хўжалик топширилган сут учун хом ашё сифатида нисбатан арзон баҳода ҳақ олади. Кўп харажат қилиб, кам даромад кўриш эса хўжаликнинг бирини икки қилмайди.

Ана шу ҳақиқатни тушуниб етган "Ўзқишлоқхўжтаъминоттузатиш" давлат кооператив қўмитаси раҳбарлари, хўжалик мутахассислари сутни узоқ масофага олиб бормасдан, фермага туташ корхонада қайта ишлаш, хом ашё эмас, балки турли маҳсулотлар сотиш йўли билан даромадни кўпайтириш зарур деган қарорга келдилар. Шу мақсадда сутчилик фермасига туташ қилиб қурилган алоҳида бино қайта таъмирланди.

Бу юмушни давлат-кооператив қўмитаси тизимидаги "Спецсельхозмонтаж" тресли мутахассислари ва ишчи-хизматчилари қисқа муддатда, сифатли адо этдилар. Исроилнинг "Эйнав" фирмаси билан тузилган шартномага мувофиқ кунига 3000 литр сутни қайта ишлаш учун зарур бўладиган ускуна ва механизмлар олиб келиниб, бир ҳафта муддатдаёқ ишга шай қилинди. Барча ускуналар жаҳон фан-техникасининг сўнгги ютуқлари асосида тайёрланганлиги, бир жойдан иккинчи жойга осон кўчирилиши ва созлаш-ишга тушириш билан боғлиқ юмушлар мураккаб эмаслиги алоҳида аҳамият касб этди.

— Сутчилик фермаси яқинида қайта ишлаш корхонаси вужудга келтирилишига "Ўзқишлоқхўжтаъминоттузатиш" давлат кооператив қўмитаси раҳбарлари, хусусан шу тармоққа узоқ давр жонбозлик билан етакчилик қилиб, ҳозир Ўзбекистон Республикаси қишлоқ хўжалиги вазири лавозимида фаолият кўрсатаётган Раҳмат Хусановнинг хизмати катта бўлди, — дейди "Ўзбекистон" фермер хўжаликлари тажриба бирлашмаси бошқаруви раиси Мусахон Аҳмедов. — У киши шартномалар тузилишига, ссуда олинишига, ускуналарнинг қисқа муддатда ўрнатилишига бош-қош бўлди. Эндиликда арзон баҳода хом ашё эмас, балки тайёр маҳсулот сотиш имкониятига эга бўлдик. Бу чорвачиликдан яхши даромад олишга шароит туғдиради.

Дарҳақиқат, мўъжазгина корхонада 7-8 хил маҳсулот елим-пакетга олинган қайнатилган сут, қаймоқ, сметана, қаттиқ ва юмшоқ творог, ерёғ, бринза ишлаб чиқариш учун технологик жараёнлар ғоят пишиқ-пухта йўлга қўйилган. Юқоридаги маҳсулотлар кўпчиликка яхши маълум. Бу ерда музқаймоқ кутичаларига ўхшаш мўъжаз идишларда қулупнай ёки ўрик қиёмшарбати қўшилган қаймоқли маҳсулот — йогурт тайёрланиб, мактабларга, болалар боғчаларига, шифохоналарга, савдо шохобчаларига жўнатилаётганлиги эътиборимизни тортди. Корхона раҳбари Юсуфхон Аҳмедов, технолог Раиса Расулова, механик Ҳакимжон Максудов, ишчилардан Санобар Ортиқова, Адҳам Аҳмадалиев, Комила Дадабоева, Муқаддас Абдуллаевалар иш бир маромда боришини, маҳсулот сифатли бўлишини таъминламоқдалар. Исроилнинг "Эйнав" фирмаси мутахассислари бир ҳафта давомида уларга иш ўргатишгани, технологияни обдон тушунтириб беришгани айни муддао бўлди. Кўзни қамаштирадиган ноз-неъматлар ишлаб чиқарилаётганлиги мустақил мамлакатимизга жаҳоннинг энг тараққий этган технологиялари тобора чуқурроқ кириб келаётганлигини яна бир карра тасдиқлайди. Хўжалик раҳбарлари Тошкентда алоҳида дўкон очиш, у ерда сутни қайта ишлаш корхонаси маҳсулотлари савдосини ташкил этиш тадбирларини кўришмоқда.

Куни кеча ушбу корхонанинг расмий равишда ишга туширилишига бағишланган тантанали йиғилиш бўлиб ўтди. Унда "Ўзқишлоқхўжтаъминоттузатиш" давлат-кооператив қўмитаси раиси Тўлқин Жабборов, раис ўринбосари Ҳаким Бердиев, Исроилнинг Ўзбекистондаги элчиси Моше Гетц, Қуйи Чирчиқ тумани ҳокимлиги, "Эйнав" фирмаси, оммавий ахборот воситаларининг вакиллари иштирок этдилар. Т. Жабборов ва М. Гетц ўз сўзларида Ўзбекистон ҳамда Исроил мутахассисларининг иқтисодиёт жабҳасидаги ҳамкорлиги яхши самара бераётганлигини, ўзаро алоқалар тобора мустаҳкамланиб бораётганлигини алоҳида таъкидлашди.

— Мамлакатимиз Президенти Ислом Абдуғаниевич Каримов қайта-қайта таъкидлаганларидек, саноатнинг қишлоққа шахдам одимлар билан кириб келаётганлиги ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан катта аҳамиятга эга, — дейди "Ўзқишлоқхўжтаъминоттузатиш" давлат-кооператив қўмитаси раиси Тўлқин Отахонович Жабборов, — Хусусан шу корхона мисолида олсак, бу ердан эндиликда хом ашё сифатидаги сут эмас, балки чиройли идишларга қадоқланган, хўжалик ёрлиқлари қўйилган етти хил маҳсулот етказиб берилмоқда. Илгари деҳқончилик ёки чорвачилик тармоқларида ишлаган ўн тўрт нафар ходим саноат соҳасига ўтказилди. Корхоналарнинг кўпайиши қишлоқларимиз қиёфасини ўзгартириб, янада обод қилади.

Исроилнинг "Эйнав" фирмаси билан ўзаро ҳамкорлик Ўзбекистоннинг бошқа минтақаларида — Олмалиқ, Қарши, Бухоро ва бошқа жойларда ҳам яхши самаралар беряпти. Бу ерларда 500 ва 1000 бош сигирга мўлжалланган сутчилик фермалари, чигитдан ёғ ва протеин ун ишлаб чиқариладиган корхоналар барпо этиш, уларни ускуналаш бўйича кенг кўламдаги ишлар олиб борилмоқда.

— Ҳозирги пайтда Сирдарё туманидаги "Малик" тажриба хўжалигида сутни қайта ишлаш корхонасини ускуналаш ниҳоясига етказилмоқда, — дейди "Ўзқишлоқхўжтаъминоттузатиш" давлат-кооператив қўмитаси қурилиш ва энергетика бошқармаси бошлиғи Тўлқин Боймуҳамедов. — Кўп ўтмай бу ерда ҳам етти хил маҳсулот ишлаб чиқариш йўлга қўйилади.

С.САЙДАЛИЕВ,
"Қишлоқ ҳақиқати" мухбири.

ТАҲРИРИЯТДАН: Исроилнинг "Эйнав" фирмаси билан ҳамкорликни йўлга қўйиш, кичик сут заводлари, сутчилик фермаларини барпо этиш, уларни замонавий ускуналар билан жиҳозлаш нияти бўлган хўжалик раҳбарларига, фермерларга, ишбилармонларга шуни маълум қиламизки, унинг Ўзбекистондаги ваколатхонаси қуйидаги манзилда жойлашган: 700000, Тошкент, Ульянов кўчаси, 38-уй. Телефонлар: 33-65-19; 33-92-40; Факс: 33-11-69.

СУРАТЛАРДА: 1. Исроилнинг Ўзбекистондаги элчиси Моше Гетц (чапдан ўнгга), "Ўзқишлоқхўжтаъминоттузатиш" давлат-кооператив қўмитаси раисининг ўринбосари Ҳаким Бердиев, ушбу давлат-кооператив қўмитаси раҳбари Тўлқин Жабборов ва Қуйи Чирчиқ туманидаги "Ўзбекистон" фермер хўжаликлари тажриба бирлашмаси раиси Мусахон Аҳмедов сут заводининг тантанали очилиш маросимида. 2. Корхона ишчиси Муқаддас Абдуллаева (чапдан), технолог Раиса Расулова ва завод раҳбари Юсуфхон Аҳмедовлар тайёр маҳсулотни кўздан кечиришмоқда. 3. Ишчи Комила Дадабоева.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

ДЕҲҚОНЧИЛИГИМИЗДА НУРЛИ ИЗ ҚОЛДИРГАНЛАР

МУҚАДДАС ДАРГОҲ

1927 йил 14 мартда Хоразм воҳасида биринчи бўлиб "Тоза ҳаёт" деҳқонлар жамоаси тузилганди. Бир ой ўтгач "Саёт" қишлоғига "Фордзон" тракторини тожик йигити Тўхтамурод ҳайдаб келди. Жамоада 13 та оила, 15 таноб ер, 5 та от, 8 та туя ва 3 та сигир бор эди. Шунингдек, 3 та сеялка, икк тадан плуг ва култиватор бўлган. Хива туманидаги бу жамоага дастлаб Сафо ота етакчилик қилган.

Роппа-роса олти йилдан кейин, 1933 йил 13 мартда уста деҳқон Мадамин бува Иброҳимов хонадонида учинчи фарзанд дунёга келди.

Ота ўғлини ёшлигидан меҳнатда тоблай бошлади. Кичкина Рўзмат ўқишдан бўш пайтида отасига ёрдам бериш учун далага ошиқарди. Мадамин бува зийрак ўғлига ўзгача бир муҳаббат қўйганди. Ҳаётни ўргансин, одамлар ўртасидаги муносабатни кузатсин, дея кўпинча ўзи билан бирга олиб юрди. Ақлини пешлади!

— Ўғлим, муҳтож кишилардан жонингни ҳам аяма. Кўнгли ярим етим-есирлар худонинг энг яқин бандалари ҳисобланади. Уларнинг бошини силаганни Олло хуш кўради... Олдингга биронта мақсад қўйдингми, шердай юракли бўлиб, ишингни охиригача етказ.

Деҳқончиликда суяги қотган Мадамин бува билимини аямасдан ўғлига қайта-қайта уқтирарди:

— Бир кун чо иқдан қолсанг, бегона ўтлар пахтанинг бир кеча-кундузлик қувватини тортиб олади. Суғориш муддати сал тўхтаб қолса, ғўза ўзини ўнглагунча бир ҳафта ўтади. Экинни сувсиз қолдирсанг, гули тутдай тўкилади...

Муайян тажрибани эгаллаган ўғил техникумга ўқишга кирди. 1957 йили Тошкент қишлоқ хўжалиги олийгоҳини битириб, агроном-олим ихтисослигини олди. Кейин жонажон қишлоғи "Саёт"га қайтиб агроном бўлиб ишлай бошлади. Ишнинг кўзини билиши, ташкилотчилиги кучли бўлганлигидан тез орада туман миқёсида танилди. Туман комсомол қўмитаси етакчилигига сайланди. 1959 йилдан собиқ Фрунзе номли жамоа хўжалиги раиси бўлиб ишлай бошлади.

Қолоқ ҳамда энг йирик хўжаликка 26 ёшли йигитнинг етакчилик қила олишига ишонқирамай қараганлар ҳам бўлди. Ишга киришган Рўзмат Мадаминов ҳисоботларни кўздан кечирди. 1958 йил пахта ҳосилдорлиги гектар бошига 15 центнердан тўғри келган экан. Бошқа экинлардан ҳам кам ҳосил олинган.

Ёш раис қолоқликнинг сабабини ўрганиб мулоҳаза юритаркан, биринчи галда меҳнатни ташкил қилишни изга тушириш зарурлигини пайқади. Ҳар бир аъзонинг қобилиятига яраша иш берди. Қишлоқ хўжалигига техникани юз фоиз тадбиқ этишни ўз олдига мақсад қилиб қўйди.

Р. Мадаминов чорвачиликка ҳам масъулият билан ёндошди. Дон, бедадан юқори ҳосил олиниб, чорванинг озуқа базаси мўл бўлишига эришилди.

Раис бўлганининг иккинчи йилиёқ қурилиш ишларини авж олдириб юборди. 1962 йили белгиланган вазифалар муваффақиятли амалга оширилди ва Р. Мадаминов мамлакат миқёсида ўтказилган халқ хўжалиги ютуқлар кўргазмасининг кичик олтин медалига сазовор бўлди.

У пахтачиликни биринчи ўринга қўйиш билан бирга бошқа тармоқларни ҳам эсдан чиқармади. Хўжалик деҳқонлари шоли, беда, қовун, маккажўхори, буғдой каби экинлардан юқори ҳосил олишга эришдилар. Донгдор бригада бошлиқларидан Сафо Жуманиёзов, Шариф Машарипов, Расул Отажонов, Очил Отаев, Рўзмат Сафоевлар раис билан ёнма-ён туриб хўжаликни юксалтирдилар.

Қишлоқни ободонлаштириш барчанинг жонажон ишига айланди. Барча хонадонларни электрлаштириш, йўл қуриш, янги кўрғонлар, боғ-роғлар барпо этишга жадал киришилди.

Р. Мадаминов ўз билим ва тажрибасини янада чуқурлаштириш мақсадида пахтачилик илмий-текшириш олийгоҳи аспирантурасига ўқишга кирди. Илмий изланишлари самараси ўлароқ "Хоразм вилояти пахта далаларида ҳайдов чуқурлиги ва тупроққа ишлов беришнинг асосий усуллари" мавзуида диссертация ёқлади.

Илмга чанқоқ раисбува хўжалик майдонларининг кўпгина қисмларини тажриба участкаларига айлантирди ва бу ишларга олиму мутахассисларни кенг жалб қилди. Уч гектар майдондаги экинни 2 гектарда етиштириш учун баланд бўйли, серҳосил маккажўхори нави ўстирилди, тупроқ таркибидаги шўрни йўқотиш тадбирлари кўрилди.

Рўзмат аканинг ҳар бир ишидан келажак нафаси уфуриб турарди. Одамлар учун кўприк қурган кишини умр бўйи эсга оладилар. Раисбува бунёд қилдирган бинолар қишлоққа файз бағишлади. Хоразм меъморчилигининг ҳамма қирралари мужассамлашган сарой-идора ишлаб чиқариш мажмуи фақат "Саёт" қишлоғида бор. Дид билан сайқал берилган мармар устунлар, қорамтир-жигарранг эшиклардаги нозик ўйма нақшлар одамзод кўнглини шод айлаб товланади.

70-йилларнинг бошларида вилоят сув хўжалигининг етук мутахассисларидан бири тажриба ўтказиш учун хўжаликка келганди. Ўша пайтда собиқ Иттифоқ пахтачилик илмий-текшириш олийгоҳи томонидан белгиланган сув режими камлиги, суғориш муддатлари қисқалиги шароитга мос келмасди. Бу масала ҳам раисни ташвишлантирарди, чунки март ойида ёппасига далаларнинг шўрини ювишдан ер ости суви кескин кўтарилиши ва кам натижа бериши аён эди.

Янгиликка қизиқувчан раис дарҳол уч хил шароитдаги далаларни ажратди. Тажриба ишлари қизиб кетди. Юқоридан белгиланган сув режимининг эҳтиёждан 30-35 фоиз камлиги аниқланди. Далалардан ҳосил йиғиб олингандан кейин ер музлагунга қадар шўр ювиш ишлари бошланса, белгиланган муддат 1-1,5 ойга чўзилиши амалда исботланди. Шундай тадбир амалга оширилса, шўр ювиш самарадорлиги яхши бўлиши маълум бўлди. Раисбува масъулиятни чўчимай ўз зиммасига оларди.

... Бир пиёла чой устида сув хўжалиги мутахассиси полиэтилендан бўлган ёпиқ дренажни синаб кўриш фикрини айтди. Ҳар 60-120 метрдан дала ичи қазилиб, бундай дренажлар янги механизм ёрдамида ётқизилар экан. Далага қўйилган сув шўр билан бирга ерга сингиб, дренажлар орқали заҳкашларга чиқариларкан. Рўзмат ака дарров розилик берди. Ҳар ким ҳам бундай тажрибага юрак ютиб ботина олмасди.

Бир куни мутахассис Халли кўшак коллекторини асосий заҳкаш суви тортгичи сифатида тубдан қайта қуришни таклиф қилди. Рўзмат ака бу тавсияни қўллаб-қувватлади. Коллектор кенгайтирилиб чуқурлаштирилди, ички зовур тармоқлари кўпайтирилди. Натижада 200 гектарга яқин хўжалик ерида тупроқ таркибидаги тузлар камайди ва пахта ҳосилдорлиги олдингисига нисбатан деярли 1,5 баравар ошди.

Раиснинг талабчанлиги натижасида хўжалик ерларига сув берадиган Гурланбоғ канали қазилди, ички сув йўллари ва заҳ қочириш тармоқлари тартибга солинди. Жамоа хўжалиги ерларининг сув таъминоти яхшиланди ва экин майдонларининг мелиоратив ҳолати яхшиланди. Шу ишлар эвазига пахта ҳосилдорлиги мутассил ошиб борди.

Рўзмат ака фақат ишлаб чиқаришни ўйламасди. Аҳолининг турмуш даражаси, меҳр-оқибат ҳар доим унинг диққат марказида эди. У қишлоқ аҳлини беш қўлдай биларди. Қаровсиз, ночор оилалар ҳолидан хабар олишни канда қилмасди. Иложсиз оилаларга бир қанча турар жойлар қурдириб берди. У ҳар кимнинг дилини топиб муомала қиларди. Жамоанинг тўй-маъракаларида бош-қош бўлиб хизматини аямасди, моддий жиҳатдан кўмаклашарди.

Бошқалардан ўзини устун қўйиш у кишига мутлақо ёт нарса эди. Одамларни ишга қизиқтира олар, ҳамқишлоқларга ака-ука, опа-сингил каби муносабатда бўларди. Шунинг учун ҳам улар раиснинг сўзларини синдирмасдан жон диллари билан бажарардилар.

Илм олишга интилган ёшларга моддий ёрдам кўрсатарди. Жамоа орасидан олий маълумотли киши чиқишини ёқларди. Чунки ҳар соҳада ўқимишли киши бўлса, жамоанинг деҳқончилик, турмуш маданиятлари гуркирашини яхши тушунарди.

Рўзмат аканинг ҳар бир гапи муҳр босилган қоғоздек қадрли эди. Раис доимо ваъдасининг устидан чиқарди. 30 йиллар муқаддам вилоятда биринчи бўлиб хўжаликка газ қувури келтирилди. Одамларнинг ўша пайтдаги хурсандчилигини тасвирлашга қалам ожиз.

Лекин... бевақт ўлим Рўзмат акани айни ғайрати жўш ураётган пайтда — 44 ёшида орамиздан олиб кетди.

***

... Идорага кираверишда Рўзмат ака ҳайкали бор. У ўтирганча чуқур хаёлга чўмган. Гўё биронта янгиликни тажрибада қандай синаб кўришни ўйлаётгандай. Балким қишлоқ ҳаётини яхшилаш ҳақида қайғураётгандир. Юзида жасорат белгиси намоён.

Қабулхона эшигини очиб, ичкарига кирасиз. Ё раб! Қаршингизда Рўзмат аканинг ўзлари хаёл суриб ўтиргандай туюлади. Раисбува ўрнидан туриб очиқ чеҳра билан пешвоз чиқди.

Инсон вафот этгач, йиллар ўтиб қайтадан дунёга келади, деганларида ҳайрон бўлардик. Лекин аждодларимизнинг ҳар бир муборак сўзлари ҳақиқат экан. Ўн беш йилдан кейин Рўзмат ота қиёфаси ўғлида акс эта бошлади. Отанинг барча ҳислатларини ўзида жо қилган Матёқуббой Мадаминов 1992 йилда шу жамоа хўжалигига раис этиб сайланди.

— Отам кўкартирган мевали дарахтни парваришлаб вояга етказиш менга насиб этганидан фахрланаман, — дейди Матёқуббой Мадаминов тўлқинланиб. — Одам дунёга бир марта келаркан, фақат яхшилик уруғини сочиб кетмоғи даркор.

М. Мадаминов кўзларидан илиқ нур ёғиларди. Очиққўнгил, вазмин табиатли раис қирқ ёшлар чамасида эди. Унинг ёнбошида отадан эсдалик бўлиб қолган қопқора телефон. Мўйқаламда чизилган Рўзмат ака сурати деворда осиғлиқ.

"Саёт" қишлоғи муқаддас жойлардан бири ҳисобланади. Бу ерда не-не алломаю шоирлар ўтган. Машҳур шайх Нажмиддин Кубро ҳазратлари, халқ достончиси Бола бахши ва бошқа кишилар шу замин сувидан ичишган, ҳавосидан нафас олишган. Алломаларнинг руҳлари мададкор бўлаётганлигидан "Саёт" қишлоғи эл назарига тушди.

Олдинига ота ишини давом қилдириш осон бўлмади. Рўзмат аканинг режалаштирган ниятларини амалга ошириш учун сулола ворисидан кўплаб куч-қувват талаб қилинарди. Бунинг учун олдинги кадрларни жой-жойига қўйиш, ўша муҳитни қайтадан юзага келтириш лозим эди.

Матёқуббой Мадаминов ота йўлини тутди. Чорвачиликни ривожлантириш мақсадида эҳтиёждан ҳам зиёд озуқа тўпланди. Натижада ўтган йил ҳар бош сигирдан соғиб олинган сут бир тоннага кўпайди. Деҳқончиликнинг қайси турлари билан кўпроқ шуғулланганда хўжаликка катта фойда келиши ҳақида кўпни кўрган оқсоқоллар билан маслаҳатлашилди. Шунга қараб далаларга экинлар жойлаштирилди.

Ҳозир Рўзмат Мадаминовнинг муборак номи билан аталаётган хўжаликда қайта ишлаш саноати ҳам пухта йўлга қўйилди. Йилига 2,5 миллион шартли банка тайёрлайдиган консерва заводи, 7,5 миллион дона ғишт ишлаб чиқарадиган 2 та корхона, 500 тонна оҳак чиқарадиган корхона тўла қувват билан ишлаяпти. Кулолчилик цехи 20 минг дона сопол буюмни савдога қўйди. Хўжаликдаги биофабриканинг фойдали ҳашоратларига талаб катта. Мойжувоз, қурилиш, дурадгорлик, ганч ўймакорлиги, пайвандлаш, гилам-полос тўқиш цехлари халқ эҳтиёжини қондириш учун фаолият кўрсатяпти. Умуман, ўтган йили қайта ишлаш тармоқларидан олинган даромад деярли 15,8 миллион сўмни ташкил қилди.

— Хўжалик иқтисоди бақувват бўлса, халқнинг тўй-томошаси, яхши кунлари кўпаяди, — дейди раис. — Одамлар олдингисидан ҳам фаровон яшашлари учун ҳар бир соҳани тинимсиз ривожлантирмоқдамиз.

М. Мадаминов ҳам инсон омилини биринчи ўринга қўйди. Барча йўлларни асфальтлаш, қабристонларни ободонлаштириш ва аҳолини газ, сув, электр энергияси билан тўлиқ таъминлаш мақсадида 20 миллион сўм сарфланди. Қудрати етмайдиган оилаларга тўй харажати учун хўжаликнинг асосий жамғармасидан пул ажратиб берилмоқда. Шу қишлоққа хизмати сингган қариялар нафақа билан таъминланмоқда. Қаровсиз, яккаёлғиз хонадонларни жамоа хўжалиги ўз паноҳига олган. Боқувчисини йўқотган 66 та хонадонга ҳар ойда кўмаклашиляпти. Қадимий услубда "Бахт уйи" қурилмоқда. Эндиликда муддати чекланмаган фоизсиз қарз хўжалик ҳисобидан ажратилиб, тўй ўтказиб берилади. Аъзоларнинг маданий ҳордиқ чиқаришлари учун "Саётхон" миллий чолғу ансамбли хизмат кўрсатмоқда.

Ёшларга бўлган эътибор мактабдан бошланиб, уларга ҳамма шароит муҳайё қилинган. Боғча, мактабларни таъмирлаш ишлари ҳам хўжалик зиммасида. Р. Мадаминов номидаги стипендия таъсис этилиб, йил якуни бўйича 5 та мактабнинг ҳар бирига 3 тадан ажратилади. Аъло баҳога ўқиган, яхши хулқ-атворли ўқувчи шу стипендияни тўхтовсиз 5 марта олса, хўжалик ўз маблағи ҳисобига ўқишга киритади, ҳар ойда пул билан таъминланади. Олий ўқув юртини тугатгач, иш ўрни ажратиб беради.

Қишлоқда қурилиш ишлари авж олиб кетган. 100 ўринга мўлжалланган шифобахш сувли даволаш маркази, маиший ва ишлаб чиқариш бинолари қад ростлаб, кундан-кунга чирой очмоқда. Рўзмат аканинг орзулари секин-аста ушалмоқда.

... Енгил шабада эсмоқда. Мўътабар заминнинг тоза ҳавосидан тўйиб-тўйиб нафас оламан. Ногаҳон кўз ўнгимда Рўзмат Мадаминов сиймоси пайдо бўлди. Бу ажойиб инсоннинг пок руҳи олдида таъзим айлаб, муқаддас манзилни тарк этаман.

Фарҳод МУҲАММАДИЕВ,
"Қишлоқ ҳақиқати" мухбири.

СУРАТЛАРДА: Рўзмат Мадаминов (ўнгда) ва Матёқуббой Мадаминов.

СИФАТЛИ УН — ТОТЛИ НОН

Ғалласи мўл юртнинг келажаги порлоқ, файзи ҳам ўзгача бўлади. Дарвоқе, республика ҳукумати кейинги йилларда ғалла етиштиришни кўпайтириш тадбирларини белгилаб, қарорлар қабул қилмоқда. Хўжаликларда ғалла етиштириладиган майдонлар кейинги уч йил ичида 5-6 маротаба кўпайди. Етиштирилган ғаллани қайта ишлаб, ун ҳолига келтириш дон маҳсулотлари комбинатлари зиммасига тушади. Ибратли ишларни амалга ошираётган Дўстлик дон маҳсулотлари комбинати бош директори Саидилҳом САИДРАҲМОНОВ мухбиримизга қуйидагиларни ҳикоя қилди.

— Дон маҳсулотлари комбинати фаолият кўрсата бошлаганига кўп бўлгани йўқ. Минг тўққиз юз саксон еттинчи йили қурилаётган комбинатга раҳбарлик лавозимига таклиф этишганида аввалига ўйланиб қолдим. Чунки чўл районида ишни янгитдан бошлаб, ҳеч нарса йўқ жойда катта қувватдаги ишлаб чиқариш корхонасини бунёд этиш айтишга осон, холос. Ўшанда Ҳонқа дон маҳсулотлари комбинатида бош муҳандис эдим. Агар астойдил ҳаракат қилинса, уддасидан чиқиб бўлмайдиган ишнинг ўзи йўқ. Уч йилда катта қувватга эга бўлган дон маҳсулотлари комбинати ишга тушди. 1990 йил дастлабки тайёрланган унни қўлимга олиб тўғрисини айтсам, кўзимга ёш қалқиди. Ўша пайтлари комбинатда ишлаш учун одам тополмай жуда сарсон бўлганмиз. Ҳозирда эса бошқа манзара.

Комбинатда қўшни Фориш, Пахтакор, Арнасой, Мирзачўл районларида етиштирилган ғалла маҳсулотлари ҳам қайта ишланади. Бу ерда бир кунда 300 тонна буғдой ун ҳолига келтирилади. 300 тонна омихта ем тайёрланади. 50 тонна арпа уни ишлаб чиқарилади. Бу ерда 600 га яқин киши меҳнат қилмоқда. Уларнинг ўртача ойлик маоши 600-700 сўмни ташкил этади. Илғорлар эса 1000 сўмга яқин маош олишаяпти.

Комбинат қошида Хитой билан ҳамкорликда қўшма корхона фаолият кўрсатмоқда. Бир кунда 1,5 тонна ўсимлик мойи ишлаб чиқариш қувватига эга бўлган ушбу корхонада 10 киши учун иш жойи яратилди. Ишлаб чиқарилаётган ёғ маҳсулотлари корхонанинг иқтисодий аҳволини яхшилашга хизмат қилмоқда. Бундан ташқари колбаса цехи қурганмиз. Бу ерда беш киши меҳнат қилади. Кунига 500 килограммгача колбаса тайёрлаш имкони бор. Ҳозирги кунларда корхона ишчи-хизматчилари эҳтиёжи учун колбаса ишлаб чиқарилиб, арзон нархларда одамларга тарқатилмоқда.

Комбинатга қарашли 190 ўринли болалар боғчаси муттасил ишлаб турибди. Унинг таъминоти намунали. Иссиқ овқат бепул берилмоқда.

Мутахассисларимизнинг деярли барчаси маъмурият йўлланмаси билан олий ва ўрта махсус таълим ўқув муассасаларида таълим олиб келиб ўзимизда ишламоқда.

Муқаддас ҳадисларда раҳбар саҳоватли экан—элда муҳтожлар бўлмайди, деган улуғ сўзлар айтилган. Ўтган йили катта хайрли ишга қўл ургандик. Тошкентдаги болалар уйларининг тарбияланувчиларига "Боғи Эрам" истироҳат боғида катта суннат тўйи қилиб бергандик. Шу анъанани давом эттириб, Дўстлик шаҳридаги 14 нафар болага тўй қилиб бердик. Бир-биридан ширин-шакар болаларнинг тўйи куни биз берган саруполарни кийиб турганини бир тасаввур қилинг-а. Насиб этса, бу йил ҳам яна шундай хайрия суннат тўйини ўтказишни мўлжаллаб турибмиз.

Мусулмоннинг тўй-томошаси кўп бўлади. Унинг сарф-харажати ўзингизга маълум. Агар жамоамиз аъзоларидан бирон киши тўй қилгудек бўлса, хизмат қилиш учун бепул транспорт ажратамиз. Комбинат қошидаги бадиий ҳаваскорлик ансамбли, ошпазлар гуруҳи ҳақ олмасдан тўйда хизмат қилади. Ҳатто новвойдан тортиб, тўйхонани безаш учун рассомгача бизнинг ҳисобимиздан бўлади. Бир ойлик маош миқдорида тўёна ҳам берамиз. Худо кўрсатмасин, мабодо бирор кишининг бошига мусибат тушиб фарзанди ёки ота-онаси, ёки ўзимизда ишлайдиганлар вафот қилгудек бўлса, бирваракайига ўн икки ойлик маоши миқдорида ёрдам пули берилади. Транспорт ажратамиз. Жуда зарур бўлган озиқ-овқат маҳсулотлари — ун, гуруч, ёғ ва сабзавотлар берилади.

Шаҳарда истиқомат қилувчи, комбинатимизга ҳеч қанақа алоқаси йўқ икки нафар кам даромадли оилани умрбод оталиғимизга олганмиз. Кийинишию емишлари бизнинг ҳисобимиздан. Уларнинг ҳузурларида бўлганимизда, қўлларини очиб ҳаққимизга дуо қилганида, кишиларга яна ҳам кўпроқ меҳр-мурувватли бўлиш истаги дилда жўш уради.

Ҳозирги шароитда қурилиш ишларини олиб бориш нечоғли қийин. Шунга қарамай, кейинги тўрт йил ичида 20 та коттеж, 6 та 12 квартирали, 5 та саккиз квартирали уй-жой қуриб битказилиб, ишчи-хизматчилар ихтиёрига берилди. Бу йил 3 та коттеж, 12 квартирали уй қурилиб, одамларга топширилди.

Шу ўринда ун цехи бошлиғи Аҳмад Мусинов, уста Ҳолдибек Маҳанов, тайёр маҳсулотлар омбори ходими Назарали Собиров, чилангар Минвали Баталов, транспорт бўлими ходимлари Ихтиёр Холмуродов, Бахтиёр Нурқобилов, лаборант Ифтихор Холматовларнинг намунали меҳнатини айтиб ўтмоқ жоиз.

Дилимга туккан яхши ниятларим бор. Сифатли ундан ширин нон тайёрланса, қандай яхши. Дўстлик шаҳрида немислар билан ҳамкорликда "Винклер" нон заводини қурмоқчимиз. Шаҳардаги 5 та кўчани яқин ойларда асфальт қиламиз. Бундан ташқари шаҳарни ободонлаштириш учун бизнинг ихтиёримиздаги транспорт воситасини ажратдик. Имкони борича, меҳнаткашларнинг оғирини енгил қилиш учун куч-қувватимизни сарфлайверамиз.

Бутун диққат-эътиборимизни ғалла маҳсулотларини сифатлироқ қайта ишлашга жалб этяпмиз. Баъзилар қизиқиб сўрашади: ғалла майдонлари кўпайиб бормоқда. Вилоятда ишлаб чиқарилган ғаллани қайта ишлайдиган дон комбинатларининг қувватидан хавотирдамиз, дейишади. Ишонч билан айтаманки, биргина бизнинг комбинатимизда 5 та райондa ҳозирги кунда етиштирилаётган ғалла ҳатто ўн баравар кўпайса ҳам қайта ишлаш қуввати бемалол етади. Шундай экан, мамлакатимиз албатта ғалла мустақиллигига эришади.

"Қишлоқ ҳақиқати" махсус мухбири
Дилмурод ҚИРҒИЗБОЕВ ёзиб олди.

БИЗНИНГ КУРОЧКИН

Бу инсон ҳақида ёзиш, хотирасини эъзозлаган ҳолда қалам тебратиш осон эмаслигини ҳамма ҳам билавермаслиги мумкин. Инчунун, уни таниган, у билан узоқ йиллар бирга фаолият юритган табаррук кишиларнинг таъкидлашларича, Кузьма Кузьмич Курочкин ўз соҳасининг етук билимдони, моҳир ташкилотчи, иқтидорли раҳбар-мутахассислардан бири эди. Номини эҳтиром ила тилга олаётган ажойиб инсон шахсини белгиловчи ҳужжатларни бир-бир варақларкансиз, фидокорга бўлган меҳр-муҳаббатингиз ўн чандон ошади. Дарвоқе, Курочкин ҳаёти камалак рангидек сержило, эзгу лаҳзаларга бой ва ниҳоятда ибратлидир. Ўхшатиш ўринли бўлса, Ўзбекистон заминида ўзи яратишга муносиб ҳисса қўшган турфа неъматлардай сербарака ва бетакрор. Бугунги кунда ана шу ҳақиқатни эътироф этиш биз учун ҳам қарз, ҳам фарз!

Кузьма Кузьмич 80 йилдан кўпроқ ҳаёт кечириб, умр китобини зарвaрақлар билан безаб кетди. Унинг 54 йилдан ортиқроқ меҳнат фаолияти бевосита республиканинг қишлоқ хўжалиги, пахтачилиги билан пайваста бўлди. Шунинг ўн беш йилини хўжаликлар тақдири билан боғлади. Ҳамиша янгиликка интилувчи, ўрни келганда таваккал қилишдан чўчимайдиган, қатъиятли инсон қишлоқ хўжалиги тармоқларини ривожлантириш ва изчил тараққий эттиришга бебаҳо улуш қўшди. Биринчи пахтачилик хўжаликларини барпо этишда алоҳида жонбозлик, ташаббускорлик кўрсатди. Курочкин 1930 йилда "Ўзбекистон беш йиллиги" совхозида дастлаб агроном, кейинчалик бош агроном сифатида сидқидил ишлади. Ўша йилдан бошлаб унинг моҳир ташкилотчи ва мутахассис сифатидаги иқтидори тўла намоён бўла борди.

Ажойиб фазилатлар катта обрў келтирди. Кўпчилик яхши эслайди: Сурхондарё вилоятининг Денов туманидаги "Ҳазорбоғ" совхозини ташкил этиш ва уни оёққа турғазишда тажрибали мутахассиснинг меҳнати кўп сингди. У қийин дамларда кечани кеча, кундузни кундуз демай фаолият юритди. Замин заргари сифатида бебаҳо бойлигимизни эъзозлади. Кўплаб иқтидорли шогирдлар тайёрлади. 1945 йилдан то 1950 йилгача пахтачиликка ихтисослашган "Далварзин" совхозида ишлаб, хайрли тадбирларни амалга оширишга бош-қош бўлди. Ҳалол меҳнат Кузьма акани элга танитди, мартабасини баланд қилди, обрў эҳтиромга буркади.

1950 йилдан бошлаб Курочкин республика Қишлоқ хўжалиги вазирлигида етакчи мутахассис сифатида фаолият юрита бошлади. Бу ерда ишлаб чиқаришда орттирган бой тажрибаси, ҳаётни яхши билиши, муаммолар хусусида аниқ тасаввурга эга бўлганлиги асқотди. Вазирликда пахтачилик бош бошқармаси бошлиғининг ўринбосари лавозимида ишлаган кезларида эса ноз-неъмат бунёдкорларининг мушкулини осон этди, илғор тажрибаларни оммалаштириш, фан ютуқларини амалиётга жорий этиш ишига муносиб улуш қўшди. Соҳа кишилари бу дилкаш, бағри кенг, ширинсухан раҳбарни, билимдон мутахассисни юракдан ҳурмат қилардилар. Зеро, эл орасида "Бизнинг Кузьма Кузьмич" бўлиб танилишида ҳам худди шу ажойиб фазилатлари муҳим омил бўлиб хизмат қилди. Хуллас, у қаерда ва қайси лавозимда ишламасин ўзидан ҳамиша яхши ном қолдирди.

Кузьма Курочкин ҳақида қанча ёзсак, шунча оз. Бу каби табаррук инсонлар ҳаёти, жўшқин меҳнат фаолияти барча учун ажойиб мактабдир!

Абдулла ТУРДИЕВ,
журналист.

КЎЛНИ САҚЛАБ ҚОЛАЙЛИК!

Сирдарёга балиқ қаердан келади? Бу саволга ҳамма ҳам жавоб бера олмайди. Наманган туманининг Қоракўл қишлоғида яшовчилар эса, шу қишлоқнинг номига сабаб бўлган кўл Сирдарёда учрайдиган балиқлар уруғ қўйиб кўпаядиган жойлигини яхши билишади. Апрелнинг бошларида унча чуқур бўлмаган, қамиш билан қопланган бу кўлга уруғ қўйиш учун балиқлар кела бошлайди. Чавоқлар шу ердан дарёга йўл топади. Шу тариқа Сирдарё балиқ захиралари тўлиб боради.

Ҳозир эса, ана шу табиий жараённинг бузилиш хавфи пайдо бўлди. Балиқлар ҳам аввалгидек урчиётгани йўқ. Бунинг сабаби — одамларнинг Қоракўлга муносабатидир. Илгари сатҳи 45 гектардан иборат бўлган бу кўл ҳозир анча кичрайиб қолди. Бу жараён давом этмоқда, яъни кўл йўқолиб бормоқда...

Нега шундай бўляпти? Бунинг бир неча сабаби бор, деб тахмин қилинмоқда. Кўл йўқ бўлиб кетиши мумкин, деб биринчи бўлиб ташвишли муаммони ўртага қўйган вилоят табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси ходимларининг фикрича, бу сабаблардан бири — кўлга тушаётган сувнинг камайганидир. Сирдарёнинг кўлга тушадиган ўзанларидан бирига қудратли насос ўрнатилган бўлиб, бу насос деярли йигирма йилдан буён кўлга тушадиган сувнинг анча қисмини "Туркистон" жамоа хўжалиги экинзорларига оқизмоқда.

Айрим кишилар хўжалик насос билан олаётган сувдан қолгани ҳам кўл учун етарли, демоқда. Уларнинг фикрича, кўл сатҳи пасайишининг ҳақиқий сабаби шу атрофдаги хўжалик ходимларининг нима қилиб бўлса ҳам, кўлни қуритишга уринишидир.

— Вилоят табиатни муҳофаза қилиш қўмитасида неча йилдан буён ишлаётган бўлсам, бу кўл шу ердаги жамоа хўжалиги ва бошқа хўжаликларнинг раҳбарлари кўзига ёмон кўринаётганини ҳамиша сезиб турибман, — дейди вилоят ҳайвонот ва ўсимликлар дунёсини муҳофаза қилиш бўйича давлат назоратининг бошлиғи Н. Абдураҳимов. — Улар кўл атрофидаги табиатни муҳофаза қилиш зонасига пахта экишга ҳаракат қилишмоқда. Бу ҳам етмаганидек, экин майдонларини кўпайтириш учун кўлни бутунлай қуритишга уринишмоқда...

Экология муаммолари

Кўлни бундай хуружлардан сақлаб қолиш учун саксонинчи йилларнинг охирида сув ҳавзасини вилоят ўрмон хўжалиги бошқармасига топшириш тўғрисида қарор қабул қилинган. Шу йиллар ичида кўлнинг пахта экиб келинган муҳофаза зонасига терак экилди, бошқа тадбирлар амалга оширилди.

Бироқ, ўрмон хўжалиги ҳам бу ноёб кўлни сақлаб қолишни уддалай олмаяпти. Гап шундаки, кўл атрофида яшайдиган одамлар кўлнинг лойқаси кам бўлган қисмида шоли етиштира бошлашди. Вилоят ўрмон хўжалиги бошқармаси бошлиғи А. Расуловнинг гапига қараганда, шу усул билан кўлнинг беш гектарча қисми "ўзлаштирилди". Бу майдонда 60 га яқин киши шоли етиштириш билан шуғулланмоқда. Туман прокуратураси бир неча бор огоҳлантирганига қарамай, улар шоли етиштиришдан воз кечмоқчи эмас.

"Туркистон" жамоа хўжалигининг раиси А. Жўлибоев қишлоқ аҳлининг ғайриқонуний ишларидан яхши хабардор. Дарвоқе, А. Жўлибоев бир вақтлар туман Табиатни муҳофаза қилиш қўмитасига бошчилик қилган. Шунга қарамай, кўлнинг тақдири уни ташвишга солмаяпти. Жамоа хўжалиги раиси кўлни сақлаб қолиш билан шуғулланишни ўзига лозим топмаяпти. "Кўл ўрмон хўжалигига қарашли, — дейди у, — бизнинг унга дахлимиз йўқ".

Сирдарё ва Орол денгизидаги балиқлар табиий равишда кўпаядиган кўлнинг тақдири бир неча бор қил устида қолди. Қоракўл ҳозирча фақат вилоят табиатни муҳофаза қилиш кўмитаси ходимларининг саъй-ҳаракати туфайлигина омон турибди.

Ҳозир ҳам кўлни сақлаб қолиш мумкинми? Бу саволга ҳеч ким жўяли жавоб беролмайди... Сув ҳавзасининг табиий хоссалари тобора камайиб бормоқда.

Хуллас, Қоракўлга инсоннинг ёрдами зарур. Акс ҳолда, Қоракўл қишлоғида яшовчиларнинг авлодлари қишлоққа нега бундай ном берилганини билмай ҳайрон бўлишлари мумкин. Биз табиат эҳсонларини авлодлар учун сақлаб қолишимиз керак.

Н. ХЎЖАЕВА,
(ЎзА)

Бир сурат тарихи

ҚАДРДОНЛАР

Равшанки, ўтмишда ўзбек миллий маданиятининг долзарб масалаларига бағишланган илмий-амалий анжуманлар Тошкент, Самарқанд, Бухоро ва бошқа шаҳарларда ўтказилган. Анжуманларда ёзувчи ва шоирлар, лингвист олимлар, тарихчилар, шарқшунослар иштирок этишган. Улар орасида атоқли шарқшунос олим, драматург, шоир, ўзбек маорифининг ўткир билимдони Абдурауф Фитрат ҳамда таниқли ёзувчи, улкан педагог, тилшунос Элбек ҳам бор эди. Бу икки буюк зот Самарқанд ва Тошкентда яшаб ижод қилган онларда ҳам бир-бирлари билан ҳамкору ҳамжиҳат бўлишган. Элбек ажойиб инсон — Фитрат билан дўстлашиб илмий ва бадиий ижодда баҳраманд бўлган. Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби, профессор, ҳозирги кунда 93 ёшга кирган Раҳимжон ака Отажоновнинг гувоҳлик беришича, "Элбек улуғ мутафаккир, ўз номи билан донишманд Фитратдан тожик тилини ва араб-форс маданиятини ўрганган эди".

Ушбу сурат 1927 йилда "Маориф ва ўқитувчи" журналининг 5-сонида эълон қилинган. Профессор Фитрат (чапда) ва атоқли педагог Элбек ўзаро мулоқот пайтида.

Суратдан нусха кўчириб, нашрга тайёрловчи: Ҳ. УЗОҚОВ.

Қутлаймиз

Қадрли Тилла Тиркашев!

Сизни қутлуғ олтмиш ёшингиз билан Тошкент вилояти дон маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳиссадорлик жамияти бош корхонасидаги барча ҳамкасбларингиз, шогирдларингиз, дўсту қадрдонларингиз, қавм-қариндошларингиз номидан чин кўнгилдан муборакбод этамиз. Қирқ йилдан ортиқ вақтдан бери донни қайта ишлаш саноати корхоналарида самарали меҳнат қилиб келаётганлигингизни, бу тармоққа кўплаб янгиликларни тадбиқ этганлигингизни, муносиб шогирдлар етиштирганлигингизни ушбу соҳа ходимлари эътироф этадилар ва ҳурмат қиладилар.

Сиз учун ғоят қутлуғ кунда табриклар эканмиз, узоқ умр сиҳат-саломатлик тилаб, рафиқангиз Дилбар ая билан биргаликда фарзандларингиз — Шавкат, Бахтиёр, Баҳодир, Бот[illegible] Собир, Саодатларнинг орзу ҳавасини кўришингизни, олти набира ёнига янгилари қўшилишини ният қиламиз.

ЁҒОЧ-ТАХТА ТАЪМИНОТИДА КЎМАКЛАШАМИЗ

Бизнинг "Ўздеҳқончиликқурилиш" бирлашмаси ("Узагрострой") Красноярск ўлкасида ТОО "РСЗ-Л" ва Иркутск шаҳрида АОЗТ "Интервостоклес" қўшма корхоналари билан ёғоч-тахта ҳамда ўрмончиликнинг бошқа маҳсулотларини етказиб бериш юзасидан кенг фаолият олиб бормоқда. Ўзбекистон Республикасидаги қурилиш ташкилотларига, хўжаликларга, корхоналарга шундай маҳсулотларни бозор нархларидан 30 фоиз арзон баҳода етказиб бериш имкониятига эгамиз.

Ёғоч-тахта ва бошқа ўрмончилик маҳсулотларини мол айирбошлаш ҳисобида ҳам етказиб беришимиз мумкин. Ўзаро ҳамкорликда ишлашга таклиф қиламиз.

Манзилимиз: Тошкент, Лоҳутий кўчаси, 16-уй.
Телефонлар: 56-50-44; 56-25-93; 56-51-00. Факс: 56-50-44.

МУШКУЛИНГИ ОСОН БЎЛАДИ

Тошкентдаги ташкилот қуйидагиларни банк орқали пул ўтказиш йўли билан

СОТИБ ОЛИШНИ ТАКЛИФ ЭТАДИ:

— 100 фоизли каустик сода;
— чўян ванналар;
— шинадаги алюминий;
— ҳар дақиқада 750 дан 3 минггача айланувчи, 0,6 кВтдан 55 кВтгача қувватли, уч фазали, бир маромда ишлашга мослаштирилган электродвигателлар;
— ОКСТ67114 типидаги гидравлик пресс;
— А9-КЧЭ типидаги мевани пўчоғидан ажратувчи машина;
— ЭЦВ типидаги чуқурга ўрнатиладиган насослар;
— ФКУ-3 типидаги колбаса цехи;
— турли хил думалоқ чархлар.

Ушбу ташкилот қуйидагиларни СОТИБ ОЛАДИ:

— кабель маҳсулотлари;
— кундузги ёритгичлар;
— магнитли ишга туширгичлар;
— ҳар дақиқада мингта айланувчи, 0,8 қувватли ТО-31, ҳар дақиқада 1000 та айланувчи, 1,1 кВт қувватли ТО-32 типидаги электродвигателлар;
— халқ истеъмоли моллари.

Мазкур ташкилот ҳар икки томон учун манфаатли тижорат таклифларини бажонидил кўриб чиқади.

Шунингдек, кран билан боғлиқ ишларни адо этади.

Мурожаат учун манзилгоҳ: Тошкент, Фурқат кўчаси, 1-уй, 8-қават, 706-хона. Халқлар дўстлиги майдони яқинида.
Телефонлар: 45-75-67; 45-75-58. Факс: 45-75-23.

ҚУРИЛМА КЕРАКМИ, МАРҲАМАТ!

Тошкентдаги ташкилот консерва заводлари, фермер хўжаликлари учун мўлжалланган қишлоқ хўжалик хом ашёсини қайта ишлайдиган кўппрофилли қурилмаларни ва автомат линияларни

СОТАДИ

Бу қурилма билан мева ўсимлик баргидан, шохлардан тозаланади, ювилади ва сараланади.

Унинг иш унумдорлиги соатига 200 килограмм.

1,5 кВТ/соат электр қувватини талаб қилади.

Қурилма учун ҳисоб-китоб банк орқали пул ўтказиш йўли билан амалга оширилади. Бир комплект қурилманг баҳоси 13.200 сўм.

Қурилмани сотиб олувчининг хоҳишига кўра уни йиғиб, ишга шайлаб беришимиз мумкин.

Манзилгоҳ: Тошкент, Фурқат кўчаси, 1-уй. 8-қават, 706-хона.
Телефонлар: 45-75-67; 45-75-58. Факс: 45-75-23.

Мустақиллик шарофати ила аҳолини "зангори олов" билан таъминлаш тадбирлари тобора авж олмоқда. Бўёвут районидаги "3-Бўёвут" хўжалиги ҳудудида ҳам 14 чақирим масофага газ қувурлари ётқизилмоқда.

СУРАТДА: моҳир пайвандчилар Б. Юсупов ва И. Коликовлар.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

Муштарий илҳоми

ТИЛАК

Осмон унинг элагиней, элагин,
Эркин дилни ёғдуларга белагин.
Келинчакка эгизак ул тилагин,
Биринчи қор қадамингдан ўргилай.
Хуш пайғомлар дилни дилга улайди,
Ёв ҳам номанг ила битим сўрайди.
Ҳар маконда бугун меҳр гуллайди,
Биринчи қор қадамингдан ўргилай.
Истиқболнинг эпкинида эврилган,
Ризқ-рўз бўлиб заминимга сўрилгин.
Деҳқон бобом ҳосилига йўғрилган
Биринчи қор қадамингдан ўргилай.
Осмон, унинг элагиней, элагин.
Юртга тангрим иноятин йўллаган...

Санобар ФАХРИДДИНОВА.

ТОЗА БИР РУҲ

Ҳисларим этмоқчи бўлдим яккалам,
Янги йил айёми баҳона бўлиб,
Тоза бир руҳ аро яшарсан ўктам,
Олам аҳли ичра ягона бўлиб,
Она халқим,
доно халқим,
жон халқим!
Қудратли қўл билан эладинг, — демак —
Ажралиб қолди-ку, шолидан курмак —
Сараси-сарагу, пучаги-пучак,
Лаб тишлаб ғанимлар ҳайрона бўлиб,
Она халқим,
доно халқим,
жон халқим!
Эзгу истак билан бошладик сафар,
Сафар интиҳоси — муқаддас зафар!
Ки, илдам борамиз то зафар қадар,
Шуҳратинг янграган тарона бўлиб,
Она халқим,
доно халқим,
жон халқим!
Сендан йироқ бўлсин ғам-андуҳ, алам,
Қувонч-ташвишингни кўрайин баҳам,
Бугун туйғуларим этдим яккалам,
Янги йил байрами баҳона бўлиб,
Она халқим,
доно халқим,
жон халқим!

Луқмон ҲАМИДОВ.

НАСРИЙ МАСАЛЛАР

-Мен ҳам хўрозман,-деб қолди хўрозқанд.

-Тагингга суқилган чўп бўлмаганда гапингга ишонардик,-дейишди унга.

***

Ўрмонда юрган қуён нима бўлдию қаттиқ бақириб юборди.

-Нега бақираяпсан,-деб сўрашди ундан ҳайвонлар.

-Овозимни шер эшитса ёнига чақирармикан, деяпман-да,-деди қуён.

***

-Бунча варангладинг, -деб сўрашди Карнайдан.

-Ахир мени пуфлашаяпти-да, -деб жавоб қилди у.

***

-Намунча тарақладинг? -деб сўрашди Ноғорадан.

-Иккита йўғон таёқ билан кетма-кет уриб туришганидан кейин тарақламай, кўр-чи,-дебди у.

***

-Мунча иланг-биланг қиласан,-деб сўрашди Илондан.

-Тирикчилик қурсин, - жавоб қилди илон.

Мухтор ХУДОЙҚУЛОВ.

Жиноят ва жазо

ЭКИННИ ПАЙҲОН ҚИЛГАНИ УЧУН

Шаҳрисабз туманидаги Бобур номли жамоа хўжалигининг чўпони ғаллани атайлаб пайҳон қилгани учун ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларининг ходимлари томонидан ушланди. У 500 қўйдан иборат сурувни ўтлатиш учун Улуғбек номидаги қўшни хўжаликнинг ғаллазорларига ҳайдаб юборган. Қўйлар хўжаликка 18 минг сўмлик зарар етказган. Туман прокуратураси чўпонга қарши жиноий иш қўзғатди. Энди чўпон республика жиноят кодексининг 182-моддасига биноан қилмишига яраша жазо олади.

БАНГФУРУШ АЁЛЛАР

Жиноят қидирув ходимлари Қўрғонтепа туманида "Қорадори" операциясини ўтказиш чоғида икки аёл наркотик модда сотиш билан шуғулланишини аниқлашди ва қўлга олишди. Улардан бири олий маълумотли агроном, иккинчиси туман мактабларидан бирининг меҳнат ўқитувчиси эди. Улар наша сотаётганда қўлга тушди, бангфурушлардан сотиш учун тайёрлаб қўйилган кўп миқдордаги наркотик модда мусодара қилинди. Маълум бўлишича, улар мавқеларидан фойдаланиб, кўпдан буён шу "касб" билан шуғулланиб келганлар. Ҳозир тергов давом этмоқда, бангфурушлар суд олдида жавоб берадилар.

ЎзА.

ОЙ НОМЛАРИ МАЪНОСИНИ БИЛАСИЗМИ?

Мана, янги йил кириб келди. Ҳозир амалда қўлланаётган тақвимдаги ўн икки ой номининг маъноси қуйидагича таърифланади:

ЯНВАРЬ — икки юзли худо Янус шарафига яндариус деб аталган. Римликларнинг эътиқодича, икки юзли худо Янус ҳар бир нарсанинг боши ва охирининг ҳомийси бўлган эмиш.

ФЕВРАЛЬ — лотинча "февруум" сўзидан олинган бўлиб, марҳумлар тангриси Февруарий номига қўйилган, февруариус сўзи тозаланиш, покланиш маъносини беради.

МАРТ — бу ой деҳқонлар ва чорвадорлар ҳомийси Марс шарафига аталган, матиус сўзидан олинган.

АПРЕЛЬ — "апфире" сўзидан келиб чиққан бўлиб, ўз инъомларини намоён қилувчи деган маънони билдиради, бошқа манбаларда маъбуда — Афродита — гўзаллик, муҳаббат, шунингдек ҳосилдорлик тангриси номидан келиб чиққан дейилади.

МАЙ — маъбуда "Майя" (майус) исмидан келиб чиққан бўлиб, гўзаллик, шодлик, хуррамлик ойи ҳисобланади.

ИЮНЬ — Юпитер хотини — маъбуда Юнона шарафига қўйилган. Афсоналарга кўра, Юнона аёллар ҳомийси, эр-хотинлар қўша қариши,ували-жували бўлишини раво кўраркан.

ИЮЛЬ — Рим давлат арбоби ва лашкарбошиси Юлий Цезарь шарафига шундай аталган.

АВГУСТ — Рим императори Октавиан Август шарафига қўйилган. У Юлий Цезарнинг набира жияни — ворисидир.

СЕНТЯБРЬ — қадим римликларнинг 10 ойлик тақвимида еттинчи ой бўлиб, лотинча сентимбер — етти сўзидан олинган.

ОКТЯБРЬ — қадим римликлар тақвимида саккизинчи ой, лотинча октобер — саккиз деган маънони беради.

НОЯБРЬ — лотинча новембер (тўққиз) сўзидан олинган бўлиб, қадимги римликлар тақвимида тўққизинчи ойни англатган.

ДЕКАБРЬ — лотинча децимбер сўзидан келиб чиққан бўлиб, деким — ўн деган маънони беради. Қадимги римликлар тақвимида бу ўнинчи ой бўлиб ҳисобланган.

УЛУҒЛАР ХИСЛАТИ

Виктор Гюго 15 ёшида Франция фанлар академиясининг махсус ёрлиғига сазовор бўлган.

***

Моцарт биринчи асарини 4 ёшида ижод қилган. У 12 ёшида яратган "Бастьен ва Бастьенна" комик опера-водевили ҳозир ҳам ўз бадиий қимматини йўқотмаган.

***

Лев Ландау ўн уч ёшида ўрта мактабни тугатиб, университетнинг физика-математика ва химия факультетларида бир йўла таҳсил кўра бошлаган.

***

Бобокалонимиз Бобур Мирзо 12 ёшда тахтга ўтирган бўлсалар, у кишининг невараларн Акбаршоҳ 16 ёшида подшоҳлик тожини кийиб, қарийб 60 йил юртни бошқарган, Ҳиндистонда улуғ давлат барпо этган.

***

Баҳоуддин Нақшбанд бобомиз 7 ёшларидаёқ тариқат илмини ўзлаштириб олганлар.

***

Ҳазрат Алишер Навоий 9 ёшларида ёзган ғазалларига Лутфийдек улуғ шоир бутун ижодини алмаштиришга рози бўлган.

Касби туманида жойлашган 243-хўжаликлараро механизациялашган кўчма колонна қурувчилари янги йилда меҳнаткашларга катта туҳфа қилдилар. 700 ўринли кўп йўналишли болалар шифохонаси қад ростлади. Шифохона энг замонавий медицина асбоб-анжомлари билан жиҳозланган.

СУРАТДА: бўлим бошлиғи Бойтўра Рўзиев (чапдан ўнгга), болалар шифохонасининг иқтидорли мутахассислари Худойберди Тангриев ва Аҳмадёр Ражабовлар.

Б. ИСМОИЛОВ олган сурат.

АҲОЛИ ДИҚҚАТИГА!

ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ СУҒУРТА МУАССАСАЛАРИ 1994 ЙИЛ 1 НОЯБРДАН БОШЛАБ ФУҚАРОЛАРНИНГ ҚЎШИМЧА ПЕНСИЯ СУҒУРТАСИНИ ЖОРИЙ ҚИЛДИЛАР.

Ушбу суғурта тури пенсия ёшига етгач ҳар ойда ўша даврда республикада амалда бўлган энг кам миқдордаги пенсия пулини қўшимча олишингизни таъминлайди.

Бу суғурта шартномасини тузган фуқаролар бахтсиз ҳодисалардан ҳам суғурта қилинган ҳисобланадилар.

ОЗ МИҚДОРДА СУҒУРТА БАДАЛИ ТЎЛАБ БОРИШ ОРҚАЛИ СИЗ ПЕНСИЯ ЁШИГА ЕТГАЧ ЎЗИНГИЗНИ ҚЎШИМЧА ДАРОМАД БИЛАН ТАЪМИНЛАГАН БЎЛАСИЗ!

Маълумотларни 76-97-56 телефони орқали ёки вилоят, туман, шаҳар давлат суғурта муассасаларидан олишингиз мумкин.

Тошкент вилояти суғурта бошқармаси.

***

Тошкент шаҳар Собир Раҳимов туманидаги 310-мактаб томонидан Ирматов Сарвар Ҳикматилаевич номига берилган ўрта маълумот тўғрисидаги 416347 рақмли йўқолган шаҳодатнома бекор қилинади.

***

Тошкент Давлат университети томонидан 1984 йили Мирсаидов Фахриддин Муҳиддинович номига берилган КВ 810930 рақамли йўқолган диплом бекор қилинди.

УАЗ-452 МАШИНАСИ СОТИЛАДИ

1984 йилда ишлаб чиқарилган, 2х2 узатгич (привод)ли, ишга яроқли ва яхши юрадиган, юшранг УАЗ-452 машинаси (одатда тиббий "Тез ёрдам"да фойдаланилувчи) сотилади.

Бош муҳаррир Неъмат ЁҚУБОВ.

Рўзнома таҳрир ҳайъати: Расулмат ҲУСАНОВ, Мирзажон ИСЛОМОВ, Маҳмуд МИРЗАЕВ, Эрқул ЗИКРИЁЕВ, Сиддиқжон МУҲАМЕДЖОНОВ, Мирғиёс ҚАЮМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Суннатилла САЙДАЛИЕВ, Обиджон ҒОФУРОВ (масъул котиб), Равшан БОБОМУҲАМЕДОВ.

МУАССИСЛАР: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ВАЗИРЛИГИ, «ЎЗМЕВАСАБЗАВОТУЗУМСАНОАТ» КОНЦЕРНИ.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР, Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 33-16-27. Масъул котиб — 33-09-93. Масъул котиб ўринбосари — 32-56-25. Деҳқончилик бўлими — 32-56-35, 32-54-51, 33-09-93. Қайта ишлаш саноати бўлими — 32-56-31. Ижтимоий ҳаёт бўлими — 32-56-34. Чорвачилик бўлими — 32-56-22. Мелиорация ва қишлоқ қурилиши бўлими — 32-56-33. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 33-09-93. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-54. Шикоят, хат ва маъмурий органлар бўлими — 32-54-49, 32-54-52. Безатиш бўлими — 32-58-79.

Рўйхатдан ўтиш тартиб рақами 6. Буюртма Г—0006, ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А—2. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди 19.10.

"Шарқ" нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: "Буюк Турон" кўчаси, 41-уй. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. 1 2 3 4 5 6.